

MARIDALEN



1991

**NB ÅRSMØTEINNKALLELSE OG SAKS-
PAPIRER I ÅRSSKRIFTET!**

Utgiver: MARIDALENS VENNER.

Utgitt november 1991

Forsidefoto: fra Olsok-gudstjenesten.



NÅR verden går meg imot, og det unnlater den sjelden å gjøre når det gis noen leilighet til det, har jeg stette funnet meg vel ved å ta en friluftsvandring som demper for min smule bekymring og uro. Hva som var i vegen med meg denne gang husker jeg nu ikke mere;

men det som står klart for min erindring, er at jeg en sommerettermiddag for noen år siden vandret oppover engene på østsiden av Akerselven med fiskestangen i hånden forbi Torshaug og Sandaker gjennom Lillohagen til oset ved Maridalsvannet.

Den klare luft, høylukten, blomsterduften, gangen , fuglekvitteret og de friske luftningene ved elven, virket i høy grad opplivende på mitt sinn.

Da jeg kom over broen ved oset, begynte solen å helle mot åsranden; snart lånte den aftenskyene sin beste glans, for at de en kort stund kunne fryde seg ved den fremmede prakt og speile seg i de klare bølger, snart brøt den gjennom skydekket og sendte ut en lysstrime som dannet gylne stier i de mørke barskoger på den andre siden av vannet. Efter den hete dagen førte aftenvinden med seg en forfriskende duft av granene; og de fjerntklingende, hendøende toner av gjøkens aftensang stemte sinnet til vemod.....

Slik åpner Asbjørnsen og Moe sin bok-dør inn til sine samlede eventyr med en selvopplevet stemnings-skildring fra Maridalen.

Og inngangen til Maridalen er fremdeles i våre dager en eventyrport for den som har bevart evnen til å oppleve og suge inn natur og opplevelser.

Denne perle for byen og stolthet for landet som ligger innbydende for våre føtter og travle by-sinn.

La oss oppleve Maridalen den tid vi har den til låns og gi den videre til neste generasjon, slik at de også får vandre i eventyret, og ikke bare må nøye seg med å lese om det...

MØTE MED LEDEREN	6
MARIDALSSPILL I 1992 ?	8
MARTINHYTTA I SKOGEN	18
GRØNTPLAN FOR OSLO	20
VERNEVERDIER MÅL OG FORVALTNING	23
EN HISTORISK ORIENTERING HOLDT PÅ STORE BRENNINGEN OLSOK AFTEN 1991	24
HAAKON V MAGNUSSONS GAVEBREV TIL MARIAKIRKEN I OSLO	29
RUINER BAK KVIST OG KJERR VED SKAR	30
SAMMENDRAG FRA BOTANISK UNDERSØKELSE I MARIDALEN.	33
MARIDALEN TREKKSPILL KLUBB	34
MARIDALEN MENIGHET.	35
MARIHØNENE SANG- OG VISEGRUPPE	37
MARIDALENS GEOGRAFI I MIDDELALDEREN	38
MARKA MOBILE ELDRESENTER	38
MARIDALEN FORPAKTERFORENING	40
OLSOK I MARIDALEN	41
17.MAI I MARIDALEN	43

EN PRESENTASJON AV MARIDALENS VEL OG DETS ARBEIDS- OMRÅDER	44
BARSKOGMØTE	47
BARSKOGVERN: BEVARING AV BIOLOGISK MANGFOLD I NORGE	48
HISTORIEN OM ØYUNGSDAMMEN	56
EDEL-LØVSKOGER I OSLO	59
ÅRSMØTEINNKALLELSE OG SAKSPAPIRER TIL ÅRSMØTE 1992	
ÅRSBERETNING FOR MARIDALENS VENNER 1991	65
Protokoll for årsmøte 1990	72
VEDTEKTER FOR MARIDALENS VENNER.	73
VEDTEKTER FOR MARIDALSSPILLET	76
STYRET 1991.	79

MØTE MED LEDEREN

TOR ØYSTEIN OLSEN:

Et verneverdig kulturlandskap som Maridalen består av 3 komponenter:

Verneverdig natur, kultur og bondesamfunn.

I dette årsskriftet presenterer vi blant annet Maridalens rikholdige kulturliv.

I løpet av mine 2 år som leder i Maridalens venner har jeg hatt gleden av å få oppleve store deler av dette rikholdige kulturliv, som feks

Markadagen som samlet ca 500 personer.

Olsokgudstjenesten hvor det deltok 300 personer.

Til St Hans galoppen kom 300-400.

17. mai tog og samling i god tradisjon.

Familiedag på Sørbråten og kanefart kan også nevnes.

Nettopp mangfoldigheten i Maridalen; naturen, plante- og dyrelivet, friluft og rekreasjonsmulighetene samt et farverikt og aktivt bondesamfunn og lokalmiljø, gjør dette til et unikt kulturlandskap.

MARIDALSSPILLET har tidligere vært en viktig del av kulturlivet i Maridalen. På grunn av offentlige nedskjæringer i 1989 har det ikke vært spill.

Det er derfor svært gledelig nå å kunne presentere et alternativ som muliggjør nytt Maridalsspill i 1992!!

Maridalens venner var medarrangør for Olsokgudstjenesten i kirkeruinene.

Videre har vi arrangert et debattmøte om barskogvern.

Maridalens venner er en kultur- og naturvernforening som arbeider på ulike plan. Fra 1992 har vi planlagt å arrangere "rusleturer" som er en gammel tradisjon for Maridalens venner. Rusleturer er en guidet vandring gjennom deler av dalen.

HVOR LANGT HAR ARBEIDET MED VERNEPLAN- EN FOR MARIDALEN KOMMET?

Fylkesmannen har opprettet en rådgivende gruppe bestående av

Ellen Torp, Thomas Ødegård, Lars Fluksrud, Kari Heggvik fra Fylkesmannens kontor, Kjell Sandås fra Miljøetaten, og Inger Helene Rabben fra Byplankontoret. Denne gruppen skal lage et høringsutkast med forslag til verneplan for Maridalen.

Arbeidsgruppe tar utgangspunkt i de generelle vernebestemmelsene for områder i Norge. Gruppen skal utarbeide et forslag spesielt tilpasset Maridalen, der en også tar hensyn til de spesielle forhold i dalen. Planen skal tilpasses de lokale og spesielle forhold for dalen og reaksjoner fra fastboende.

Utkastet skal være ferdig i løpet av februar 1992.

Fylkesmannen foretar så en høringsrunde med alle berørte parter.

Når alle har uttalt seg, vil fylkesmannen lage en innstilling. Denne innstilling fra fylkesmannen går til Direktorat for naturforvaltning i Trondheim, som igjen foretar en nasjonal høringsrunde.

Direktoratet lager det endelige utkast som går til Miljøverndepartementet og Kongen i statsråd.

Maridalens venner ser frem til utkastet fra den rådgivende gruppen og gleder seg over at det nå ser ut til at arbeidet med verneplanen går mot sin avslutning.

Vi er av den oppfatning av det kun er ved varig vern gjennom en verneplan, godkjent av Kongen i statsråd, som for fremtiden vil ta vare på nasjonale og internasjonale interesser i dalen.

MARIDALSSPILL I 1992 ?

*for spillstyret,
Hanne Berg.*

I 1972 begynte man for første gang å leke med tanken om et friluftsteater i Maridalen.

Forfatteren Carl Fredrik Engelstad ble forespurt om å skrive et historisk stykke med tilknytning til Maridalen. Carl Fredrik Engelstad sa seg villig og "Svartedauen" ble uroppført ved kirkeruinen 19. mai 1974.

Med 10.000 betalende tilskuere ble det en suksess. Og suksessene gjentok seg; i alle årene 1975-1988 var det Maridalsspill- Oppsetningene varierte fra år til år, men det Var Engelstads middelalder-trilogi bestående av "Kirkebyggeren", "Svartedauen" og "Kirkesølvet" som kom til å bli selve "Maridalsspillet-"

Man benyttet i alle år profesjonelle skuespillere.

I 1989 ble det slutt på festspillene i den fagre Maridal.
Det daværende spillstyret fikk lenger ikke bevilget penger
fra Oslo kommune som i alle år hadde støttet opp om
kulturtiltaket.

Publikum fikk ikke lenger oppleve å bli hensatt til mid-
delalderstemning i Maridalen. De fikk ikke oppleve bus-
ser som sto stille i spilltiden, en fullsatt gressvoll rundt
Kirkeruinen.

Heller ikke Maridalens hester som villige stilte opp når
det var spill.

Dette ønsker spillstyret 1992 å gjøre noe med. Arbeidet
med Maridalsspillet er i gang igjen.

Maridalens Venner v/ spillstyret har kontaktet Bondeung-
domslaget (BUL) med ønske om et samarbeid.

Til forskjell fra tidligere år tenker vi oss et Maridalsspill
med amatørskuespillere, dansere og sangere fra BUL.

Skuespiller Alf Malland har sagt seg villig til å være
instruktør for oppsetningen. Alf Malland har selv spilt i
Maridalsspillet ved 3 tidligere oppførelser.

Han har i en årrekke vært tilknyttet det Norske teater.

Det gode samarbeidet med Maridølene har vært av uvur-
derlig betydning for gjennomføringen av Maridalsspillene.

Vi i det nye spillstyret ønsker at dette gode samarbeid
kan fortsette.

Nå gjenstår det å se om Oslo kommune er seg sitt ansvar
bevisst og viser at det ikke minst i økonomisk vanskelige
tider er viktig å satse på kultur!

Her er en oversikt over de forskjellige oppsetningene av Maridalsspillet.

1974	Svartedauen(urpremiere)
1975	Svartedauen
1976	Med kirkesang og dans på vang.
1977	På eventyrvandring i Maridalen.
1978	Svartedauen
1979	Kirkebyggeren.(urpremiere)
1980	Svartedauen
1981	Kirkesølvet (urpremiere)
1982	Kirkebyggeren
1983	Svartedauen
1984	Kirkesølvet
1985	Sancthansnatt (Ibsen)
1986	Prinsessa og Trollnøkkelen (urpremiere)
1987	Prinsessa og Trollnøkkelen
1988	Kirkebyggeren
1992	?????? !!!!!!!



DEN GANG SPILLET STARTET:

Viber, maigauk og skuespill i Maridalen.

Dette var Aftenpostens hovedoppslag på første side mandag den 20. mai 1974, og under denne overskriften en praktfull tegning laget av Ulf Aas, der kirkeruinen danner bakgrunn for skikkelser på og rundt scenen.

Jeg siterer videre fra Aftenpostens første side: "Finere kveld kunne ikke Maridølene ønsket seg til urpremieren på sitt lokale skuespill i og foran dalens gamle kirke.

Sol over vannet og i løvskogen, jordene hadde fått sitt første strøk av grønt, lerkene steg og sang, vipene skrek og oppe i åsen mot Ullevål-seter gol sandelig også gauken.

Sånn har vel landskapet sett ut også på den tiden Carl Fredrik Engestad skildrer i Maridalsspillet i midten av trettenhundreårene".

Ja, vi var stolte og glade den gangen vi som gjennom flere måneder hadde arbeidt oss frem mot den aller første urpremieren i Maridalsspilletets historie.

En strålende varm og vakker premieredag, en fantastisk mottagelse av samtlige Osloaviser og fulle benkerader med et begeistret publikum.

Forhistorien til Maridalsspillet må vi helt tilbake til slutten av 60-årene for å finne. På denne tiden startet en alvorlig kamp om Maridalen. En kommunal raseringsplan som truet store deler av Maridalens bebyggelse ble på denne tiden offentliggjort. Tanken var at plassene innover i dalen forurenset byens drikkevann.

Kommunen møtte stor motstand, både fra dalens egne innbyggere og andre, som så det tragiske i at en perle som Maridalen skulle raderes bort.

Maridalens Venner ble stiftet sommeren 1970, det ble kjempet aktivt, og man klarte virkelig å stanse rivningen.

Men Maridalens Venner anså ikke sin oppgave løst med det. Etter at den største faren for sanering var over, så vennene det som en viktig oppgave å gjøre dalen kjent utad.

Boka «Kom til den fagre Maridal» ble utgitt i 1972. Et fjernsynsprogram, med samme tittel som boka, ble vist, og Maridalens Venner arrangerte omvisningsturer i dalen.

Som et ledd i arbeidet med å vekke folks interesse for Maridalen, begynte man også å tumle med tanken om et friluftsteater med tilknytning til dalens historie.

Selvfølgelig måtte det bli vollen og jordene rundt Margaretakirkens ruin som måtte bli skueplassen.



NORDISKA FÖRBUNDET FÖR KULTURLANDSKAP

Förbundet för Dig...

Nordiska Förbundet för Kulturlandskap är förbundet för Dig, som på något sätt arbetar i kulturlandskapet eller av annan anledning är intresserad av detta.

Nordiska Förbundet för Kulturlandskap har som syfte att öka intresset för de nordiska ländernas kulturlandskap, bredda kunskapen om kulturlandskapet och värna om värdefulla kulturlandskapsmiljöer i Norden.

För att nå målet skall förbundet vara ett samlande, förmedlande och påverkande kunskapsforum. Förbundet skall bilda ett kontaktnät för alla enskilda och grupper, som har en verksamhet eller ett intresse, som på något sätt är kopplade till kulturlandskapet.

Kulturlandskap

Kulturlandskapet är stort. Det är det landskap, som präglats av människans olika verksamheter. I praktiken består hela Norden av kulturlandskap — Nordkalottens renbetesland, Finlands i århundraden svedjade skogar, Danmarks helåkersbygder, Islands betesvidder, Norges sätrar, Sveriges herresäten. . . Klimat och landformer, historia och odling, råvaru- och energiuttag, bebyggelse och samfärdsel, allt ger kulturlandskapet innehåll och variation.

Kulturarv

Nordiska Förbundet för Kulturlandskap strävar efter en helhetssyn på kulturlandskapet. Med tanke på hotbilden ser dock förbundet för närvarande en fokusering på äldre odlingsmiljöer som viktig.

I vår tid har jord- och skogsbruket i Norden genomgått en snabb förändring. Det landskap, vars utseende och innehåll präglats av de areella näringarna, har hastigt bytt gestalt. Vårt historiska arv i landskapet, i form av bebyggelse och odlingsminnen, kulturbundna växter och djur, kan helt förstöras. De äldre inslag, som fortfarande finns i odlingslandskapet, måste vårdas.

Samhällsdebatt

Nordiska Förbundet för Kulturlandskap tar en aktiv del i samhällsdebatten. Det sker bland annat genom yttranden över utredningar, uttalanden i massmedia och spridning av kunskap på annat sätt. Förbundet arrangerar exempelvis exkursioner, seminarier, symposier, kortkurser och utställningar. Förbundet samarbetar då gärna med folkhögskolor, museer och andra.

Förbundets medlemssammansättning gör det möjligt att arbeta över de gränser, som sätts av fackområden och yrkesspecialitéer. Detta är unikt i vår sektoriserade värld. Det gör också att förbundets åsikter kan tillmätas ett extra värde.

V E L K O M M E N



til årsmøtet 1992

i Maridalens kulturlandskap

i Oslo

i Norge

Tema: DET BYNÆRE KULTURLANDSKAPET



NORDISKA FÖRBUNDET
FÖR KULTURLANDSKAP

... bli medlem

Alla, som sympatiserar med förbundets syften, är välkomna som medlemmar. Inte bara enskilda personer, utan även föreningar eller andra organisationer, har rätt till medlemskap i Nordiska Förbundet för Kulturlandskap.

En verksamhet i regionala och lokala sammanslutningar håller på att byggas upp. Grupperingar kring ämnen finns också. Exempel på sådana är:

- Vad styr kulturlandskapets utveckling.
- Jordbrukets historia.
- Gamla husdjursraser.
- Kulturlandskapets hotade växt- och djurarter.
- Barn och skola i kulturlandskapet.

Varje medlem kan föra fram idéer och ta initiativ. Omfattningen av sitt engagemang i förbundets arbete bestämmer medlemmarna själva.

Fyll i, klipp ur och posta kupongen, så får Du veta mera.

Jag vill veta mer om
Nordiska Förbundet för Kulturlandskap:

Namn

Adress

Telefon (arbete)

Eventuellt (verksamhet, intresse o dy)

.....

Informera även:

Namn

Adress

.....

Namn

Adress

.....

Namn

Adress

.....

Du kan påverka kulturlandskapets framtid.

*Gör det som medlem i
NORDISKA FÖRBUNDET FÖR KULTURLANDSKAP!*

*Berätta för arbetskamrater och övriga bekanta
om förbundets arbete.*

Vi kan inte bli för många.

Nordiska Förbundet för Kulturlandskap. Tel 0155-689 78.
c/o Ekeland, Ö Storgatan 25, S-611 34 NYKÖPING, Sverige.

Nordiska Förbundet för Kulturlandskap

Brev-
porto

Nordiska Förbundet för Kulturlandskap
c/o Kelvin Ekeland
Östra Storgatan 25
S-611 34 NYKÖPING
Sverige

DET BYNÆRE KULTURLANDSKAPET - hverdagslandskapet for de fleste av oss som bor i byer og tettsteder. Neste års tema vil fokusere på restene - som fortsatt ligger som ubebygd mark rundt byene våre. Ofte er de frodigste og rikeste jordbruksbygdene borte nå. Blitt til en bydel i byen. Bare navnet og hovedbygningen lever videre - som barnehage eller grendehus! Så også i Oslo. Men her, som i de fleste andre større byer i Norden, ligger verdifulle rester av den tidligere bygden tilbake, under stadig press fra utviklingskreftene. Vi skal se særskilt på Maridalens landskap - trusler og muligheter, men også de fjernere skogsplassene innover i Nordmarka.

"Kom til fagre Maridal", skrev Wergeland i 1841. Mange har fulgt hans oppfordring om å oppleve dette bakstreverske, trauste og gammeldagse kulturlandskapet med sine natur- og kulturskatter: Jettegryter, sjeldne planter, truede biller, sårbare fugler, elveperlemusling, oter og annet som hører plante- og dyreriket til. Mer synlig og fatbart for folk flest er nok det menneskeskapte jordbrukslandskapet, middelalderkirkeruinen, gårdtunene, husmannsplassene, Ankerveien, Greveveien, fløtningsanleggene, skjønnheten og harmonien. Gravhauger og andre fornminner har vi bare såvidt egnet å avdekke.

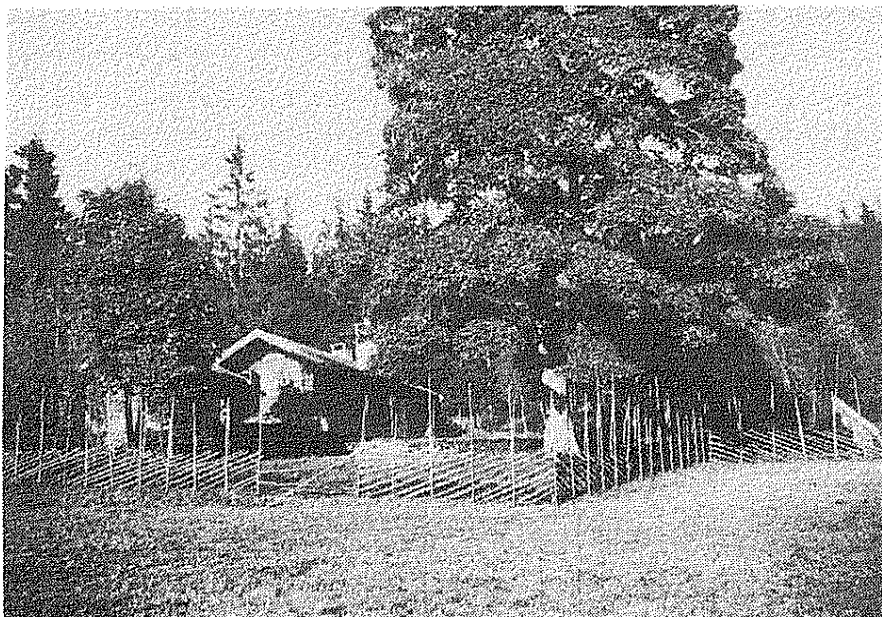
Men bakom synger skogene, på frammarsj i urgammel beitemark og åkermark. Bygda mørkner i skyggen av regimentale storgraner av utenlands opprinnelse. Og nedenfra banker byen med det store hjertet på: Byutvikling! Som sprikende fingre ruver høyhusene på Brekke og Kjelsås mot himmelen og minner oss om storbyens påtrengende nærhet. Til nå har hensynet til hovedstadens drikkevann stått imot alle angrep, men forståelsen for at vann er menneskets viktigste næringsmiddel er forbausende lav.

Kontaktperson: Kjell Sandaas

A: Miljøetaten, st. Olavs plass 5, 0165 OSLO
Telf. 02/369701 Fax: 02/369703
P: Blomsterveien 2D, 1450 NESODDTANGEN
Telf. 09/914382

MARTINHYTTA I SKOGEN

Av Einar Linderud



Tranmæl-hytta står det om i boken om Maridalen fra Grøndahl 1989, med det riktige navnet er Martinhytta. Den har navn etter den store taler og agitator, redaktør av Arbeiderbladet fra 1921 til 1949, Martin Tranmæl.

Da Tranmæl fylte 70 år i 1949, vedtok Arbeiderpartiet, Landsorganisasjonen og Arbeiderbladet å forærer ham en ny hytte til erstatning for den gamle tømmerhytta han hadde på Sollerudskogen i Bærum, der kleivene begynte å bli anstrengende for den aldrende friluftsmannen.

Hytta ble tegnet av arkitekt Knut Knutsen og det var meningen at den skulle ligge ved Lillevand. Men det satte naboene seg i mot. Det ble lett etter ny tomt - i Sørkedalen, på Voksenåsen, og ved Hammeren blant annet. Endelig i 1952 gikk det i orden med en bygslet tomt på 3 mål i skogkanten nordøst for Øvre Vaggestein gård i Maridalen.

Hytta ble reist på forvinteren i 1952 og sto ferdig til overlevering i januar 1953. Om de hadde tatt Martin Tranmæl med på råd ville nok hytta blitt langt mer beskjeden og enkel. Men med partisekretær Haakon Lie, advokat Jens Chr. Hauge og Werna Gerhardsen som drivkrefter ble hytta overlevert fullt ferdig og møblert. De som på innvielsesdagen representerte giverne var formannen i LO, Konrad Nordahl, Formannen i Arbeiderpartiet, Einar Gerhardsen, redaktør i Arbeiderbladet, Olav Larsen - og Jens Chr. Hauge som hadde ansvaret for det juridiske.

Men Martin var litt fortvilet, han kunne jo ikke eie to hytter! Ganske raskt overførte han gamlehytta til dem han bodde hos: Søsterdatter med familie. Den nye hytta overførte han til en stiftelse; "Martinhytta, Kroken i Maridalen" som skulle eie hytta når han selv falt bort. Og han var meget lykkelig da han en dag kunne si "I går hadde jeg 2 hytter - nå har jeg ingen. " Men i dokumentene het det at "han disponerer hytta så lenge han lever" Han ble 88 år gammel. Han hadde så stor glede av hytta helt til sitt siste leveår - 1968.

Han samlet rundt seg eldre og yngre turvenner i helgene og i ferietiden. Ofte hadde han besøk av partiforeninger og grupper som AUF's sentralstyre, LO sekretariatet g

andre.

Som en av dem som fulgte ham på adskillige turer gjennom fler årtier (fra 1934) fikk jeg ansvaret for vedlikehold og vedforsyning. Og da det led mot slutten og jeg daglig besøkte ham for å lese avisene høyt (han mistet etterhvert synet) sa han ofte: Du får ta vare på hytta! Og det har jeg gjort - til denne dag. OG etterhvert er det foreninger på besøk, spesielt i vårsesongen. For 5-6 år siden overtok Oslo Arbeiderparti retten til å disponere hytta.

GRØNTPLAN FOR OSLO

**Kommunedelplan for grøntstruktur i byggesonen.
september 1991**

Av Johan L. Stang.

Oslo byplankontors forslag gjelder bare innenfor byggesonen. - Bedt betyr at den behandler grøntarealer innenfor 1/3 av byarealet.

Forslaget er for tiden til "høring" i institusjoner, organisasjoner og bydelsutvalg.

Fra 1948 til dags dato er de samme synspunkter kommet til uttrykk, helt eller delvis i offentlige dokumenter og politiske uttalelser til presse og kringkasting. Diskusjonene om og fremføringen av Holsledningen og forslaget til turveier i 1953 er fremdeles aktuelle

eksempler.

Diskusjons omgangene om generalplan for arealdisponering fra begynnelsen av 1960 årene ga oss mange av de honnørordene som blir brukt om dagens grøntplan.

Dessuten fikk vi farvelagte kart som viste oss turveiene og friarealene med fine grønne farver.

Oslo kommunes kart over arealbruk i byggesonen (mars 1982) er et imponerende, stort farvelagt kart over arealbruk i byggesonen (1:20 000). - Der det er så mye grønnfarve at det var lett å konstatere at kartet ikke stemte med terrenget.

"Grøntplan for Oslo" har også et oversiktskart for byggesonen. Det kartet (1991) har benyttet så LITE grønnfarve at heller ikke det stemmer med terrenget. - Det forutsettes at det blir mye mindre grøntarealer enn vi har i dag. (feks bebyggelse i Korsvolltoppens skråninger.)

Friarealer, parker og turveier må omfattes av reguleringsvedtak som er stadfestet av Departementet. Da blir det vanskeligere å omgjøre vedtakene.

Dersom dette ikke blir gjort, er det liten grunn til å tro at "overordnede målsetninger" vil holde. - Dette vil vi kunne hevde uansett om det fattes kommunale, konkrete vedtak for enkelte områder i byggesonen (Eks: Korsvolltoppen ER regulert til friområdet, men mangler Departementets garanti i form av stadfesting. Det blir altfor lett å omgjøre et gammelt vedtak.

Sporene fra de siste 40 år er skremmende!!

Uansett hva som blir resultatet av det uforpliktende

høringsutkastet, har det betydning for vernet av Maridalen og Maridalsvannet, Gaustad/ Haugerudområdet og Sognsvann, Sørkedalen og Bogstadvannet.

Jo mer rundt og uforpliktende man behandler byens grønne lunger desto mer ødelagte blir de.

Også utflyttingen av større grupper skatteborgere vil øke med reduksjon i miljøkvaliteter.

Konsekvensene av det som ikke sies i høringsutkastet,er:

1. Fortsatt fortetningi boliområdene.
- 2 Nedbygging av felles friarealer.

Oversiktskartet (1991), kartskissene og den avgrensning som saksbehandlerne gir sitt eget høringsutkast gir grunn til alvorlig bekymring.

Ringvirkningene for Maridalen og andre av byggesonens nærmiljøer vil bli negative.

Det hele og fulle ansvar ligger derfor på byens nyvalgte, politiske lederskap. Vil bystyret ta vare på og forbedre miljøkvalitetene i byggesonen?

Betydningen av å få avsluttet og vedtatt verneplanen for Maridalen er blitt ytterligere markert ved dette høringsutkastet. Det haster med å få verneplanen i havn og muligheter for å håndheve dens bestemmelser.

VERNEVERDIER MÅL OG FORVALTNING

Sammendrag fra miljøetaten i Oslo

I uminnelige tider og langt inn i vår egen var det norske landskapet preget av bondens tradisjonelle utnyttelse av naturgrunnlaget. Naturalhusholdningen satte klare krav til en altomfattende bruk av ressursgrunnlaget omkring boplassen eller gården. Det landskap som etter hvert trådte fram, hadde umiskjennelig trekk ved seg og står i dag for oss som selve symbolet på kulturlandskapet. I mange år har vern av kulturlandskapet stått høyt på listene, men lite har skjedd.

Landbruksrasjonaliseringen har nå virket såpass lenge og intenst at sammenhengende rester av dette kulturlandskapet er relativt sjeldne i alle deler av landet. Mange steder er også det lokale særpreget i ferd med å gå helt tapt. I Maridalen er nettopp dette helhetlige særpreget godt bevart.

Maridalen er nå, sammen med Akerselven, utpekt som et av Norges 7 bidrag til Europarådets kulturlandskapskampanje i 1988. Dette gir området en spesiell status som et internasjonalt område.

Det har vært arbeidet med et forslag til en verneplan siden daværende miljøvernminister Rolf Hansen ba om at vern av Maridalen ble vurdert i 1982. Verneplanen fikk imidlertid først formell status ved Miljøverndepartementets brev til stadsfysikus og fylkesmannen av 15. april 1985.

Maridalen bør vernes i medhold av naturvernloven for å sikre kulturlandskapet mot en uheldig utvikling i retning av en generell utarming av bærende landskapselementer og større konfliktfylte naturinngrep.

Vi mener at naturvernlovens § 5, landskapsvernområde, er den mest hensiktsmessige verneform. Enkelte botaniske forekomster sikres best ved reservatfredning etter naturvernlovens § 8 innenfor et landskapsvernområde.

Margareta-kirkens ruiner og andre fornminner er automatisk fredet i medhold av kulturminnelovens § 4. Bruk av kulturminneloven og/eller plan- og bygningsloven på andre objekter vurderes nærmere.

Formålet med landskapsvernområdet er å bevare det vakre og egenartede natur- og kulturlandskapet i Maridalen med de geologiske, botaniske, zoologiske og kulturhistoriske elementer som bidrar til å gi området dets verdifulle særpreg.

MARIDALEN er den siste større, helhetlige rest av de tidligere frodige og rike Akerbygdene rundt Oslo der det gamle kulturlandskapet dominerer uten forstyrrende tekniske inngrep eller gjennomført rasjonalisering. Men også i en større sammenheng skiller Maridalen seg ut som et ualminnelig godt bevart kulturlandskap

EN HISTORISK ORIENTERING HOLDT PÅ STORE BRENNINGEN, OLSOK - AFTEN 1991

Av Jørgen Sundby.

Jordsmonnet i Maridalen består vesentlig av leire isprengt enkelte morenerygger. Som kjent går den maritime grense på ca 220 m.o.h. inne ved Skar. For 5000 år siden da isen trakk seg tilbake, ble den store moreneryggen som strekker seg fra Grefsenåsen i øst til Bogstadvatnet i vest dannet.

Det dannet seg en fjord, Maridalsfjorden som strakk seg fra Grefsenplatået til Skar.

Landet hevet seg, og elven gravde seg ned gjennom morenen. Landet hevet seg ytterligere og slik fikk dalen sin nåværende form.

Hvor gammel Brenningen er, vet vi ikke. Den er først nevnt i 1665 og navnet tyder på at den er nydyrket ved bråtebrenning, en dyrkningsmetode som kom fra Finland på den tiden. Skogen ble ryddet og skogbunnen brent.

Gården må være av de yngste i dalen. Gårder som Nes og Skar typer på at disse med sine enstavelsesnavn stammer fra vår tidsregnings begynnelse. Skjerven og Sander

er vin - gårder fra tiden før 800-tallet.

Ødegården som tidligere het Tømte, er sannsynligvis en av eldste.

På 1600- tallet tilhørte Brenningen Kronen. I 1679 ble gården overdratt til statholder Ulrik Fredrik Gyldenløve. Senere har det vært flere historiske navn som eiere. Eierskifte har det vært ofte.

Den første beskrivelsen av driften på Brenningen er fra 1723. Det fantes da en oppsitter på gården som het Lars. Proprietær på gården var Amtmann Hans Nielsens arvinger. Gammel leilendings-skatt var 1 Riksdaler og 24 skilling, mens den nye var satt til 1 riksdaler og 72 skilling.

Hva der årlig skulle leveres av tiende nevnes: 1 tønne blandkorn, 4 tønner havre, og dessuten 1 1/3 pund ost. Foruten dette skulle det betales 1 riksdaler og 81 skilling i pengesum.

Til utsæd bruktes 1 1/4 tønne blandkorn og 5 tønner havre. Høy-avlingen var satt til 22 lass. Det nevnes forøvrig at gården er kjølig og gjørmet. Det kan fores 2 hester, 5 kuer og 4 sauer.

Brenningen har opp gjennom årene hatt skiftende eiere og det er utstedt en rekke obligasjoner og dokumenter som viser at eiendommen også er ervervet ved tvang.

I 1840 gir daværende eier av Brenningen, Niels Christensen skjøte til lensmann Paulsen på vesleengen, Kvilejordet og Veslehagen mm. Fra dette år er det Store og lille Brenningen som er betegnelsene på gårdene.

I 1844 ble Erik Muus fra den kjente Muus-familien på Ullevål eier av gården, men det ble Jacob Muus som var

brukeren . Han var ivrig jeger og festmann og det går mange historier om ham i Maridalen.

Store Brenningen hadde lite skog. Men i 1846 kjøpte Muus skog fra Sogn gård som ble tillagt eiendommen. I 1865 ble det fra skifteretten i Erik Muus dødsbo gitt skjøte til Arne Thorstad. Det fortelles om Thorstad at han om sommeren hadde svensker til å grave drenggrøfter på eiendommen. De mange sten-diker vitner om dette. Thorstad var interessert i musikk og deltok aktivt i det rike musikklivet som var rundt på gårdene i Aker den gang,- ofte på Holmen gård.

I 1896 kom det krav om ekspropriasjon av arealene mot Maridalsvannet og Arne Thorstad besluttet da å selge eiendommen til Oslo kommune. Siden har det vært forpaktere på gården.

I 1932 ble eiendommen Tåsenbekken tillagt Store Brenningen. Tåsenbekken hadde tilhørt Nordre Tåsen gård, men var tidligere solgt til Oslo kommune. Arealet var på ca 115 dekar.

I 1960 overtok Oslo kommune områder av Brekke gård. Arealet nord for en grense Brekkekrysset - Oset med et dyrket areal på ca 160 dekar. Dette areal ble tillagt Store Brenningen i 1962.

I 1975 ble tre Stubberud- gårder med til sammen 12 leiligheter revet. I de senere årene har nåværende forpakter Arnt Myrvoll ryddet og fylt opp tomtene og dyrket arealet. Dessuten er arealene til tidligere nordre Låkeberget tillagt gården. Store Brenningen disponerer i dag ca 440 dekar dyrket mark.

Gerd og Arnt Myrvoll overtok forpaktningen i 1985 etter undertegnede Jørgen Sundby. Jeg overtok forpaktningen i 1946 etter min far Karl Sundby som hadde forpaktet Store Brenningen siden 1932.

Stabburet på gården er noe spesielt med utskjæringer utført av Thorstad. Ansiktet til høyre for døren er Arne Thorstad selv og til venstre sønnen. Dette er bekræftet av personer som vanket her på den tiden. Stabburet er ellers dekorert med en nisse og en djevel-figur med lanse. Rundt utlegget er det skåret ut et bord med motivet "jagende hund".

Stabburet er bygget ca 1975, og det har også hatt klokke-tårn.

Keiser Wilhelm II besøkte gården i 1890 og det står en minnestein på fjellet ovenfor stabburet med innhugd keiserkrone og W II 3.7.1890. Den gang sto det et tårn der, hvorfra det var utsikt helt til Skar. Det var mere åpne arealer i Maridalen omkring århundreskiftet.

I forrige århundre ble det skilt ut parseller av Brenningen:

I 1835 skjøte til smed Jensen: 3 dekar, Nordre Låke-berget.

I 1838 skjøte til sadelmaker Nielsen 6 dekar,- Salmakerstua.

I 1849 som før nevnt: Lille Brenningen .

I 1866 ble 1/2 dekar bygslet til Jørgen Gulbrandsen; Helgerud.

Bygselleie kr 3 pr år, betalte datteren Emma til Oslo kommune så lenge hun levde. Helgerud ble revet i 1968. Musestua ble revet ca 1922 og bygd opp igjen på Gjeller

åsen.

I midten av 70- årene besøkte en ing. Wager gården. Han hadde sammen med sine foreldre feriert på Store Brenningen i 1902 og 03. Forpakter den gang var Grøndahl. Han hentet dem med hest på Grunerløkka. Det var 60 personer på gården i ferien . Det var den gang flere hus på gården enn nå. En del tilbygg er revet. Likevel bodde de tett! I følge Wager oppsto det ingen store problemer. De tok også båtturer på Maridalsvannet. Dette tyder på at selv om Oslo kommune hadde overtatt gården, sa var ikke bestemmelsene om drikkevannet skjerpet nevneverdig slik som det er blitt senere.

Til slutt vil jeg fortelle om den sosiale innstillingen i Maridalen. Lina var født i Sanstruløkka ovenfor Turturbekken. Hun ble kaldt Nudd-Lina fordi hun jobbet hos Mustad på Kjelsås hvor hun klippet hæl-nudder (hælnudd er stifter brukt til feste av hæl-flikker på sko.) Folk i Maridalen ordnet det slik at Nudd-Lina giftet seg med lærer Gundersen. han var 82 år og Lina var 58 år. Hun fikk således pensjon på sine eldre dager etter ektemannen.



HAAKON V MAGNUSSONS GAVEBREV TIL MARIAKIRKEN I OSLO

Kong Magnus Eriksson stadfester gjentatte ganger sin morfar kong Haakon V Magnussons gavebrev på Maridalen, Vestre Bærum og Lommedalen til Mariakirken i Oslo.

Vi gjenga i forrige årsskrift (1990) stadfestelsen av 1337.

Gaven som omfattet de 3 syslene med vissøre, leidang og andre inntekter, må ha vært gjenstand for stor interesse (og strid ?)

I stadfestingsbrevet av 25. september 1335 sies det uttrykkelig at:

"De som forbryter seg mot disse privilegiene skal børe med 13 mark 8 ørtuger, og betale kirken dobbelt erstatning. "

Det var forøvrig om å gjøre å sikre denne kirkens inntekter. Prestene ved Mariakirken var rekutteringsmark for kontorpersonale til Kongens sentrale administrasjon. Kirken var en slags forskole til å bli en del av det lille byråkratiet som vokste frem i Norge.

RUINER BAK KVIST OG KJERR VED SKAR

Etter Knut A.

Vi rusler på solvarm asfalt ned mot Vaggesteinsbroen i en eim av råmold og knastørt fjorårs-gress, kvae og mørken sne, hele buketten av godlukt som gjør en rastløs ved disse tider. Så står vi nedmed broen, har armene over kors på rekkverket og lar tiden svive omkapp med vannet som snart siler over svaene, snart kruller seg i loner og løker.

Øyet fanger gammel steinmur langs bredden, nedenfor broen til venstre. Kjerr og kratt spruter opp mellom godt tilhuggen stein, en og annen rusten bolt står ennå i givakt på murkronen.

Hvor mange vet at her lå en gang en fabrikk?

Men jo, i 1888 lot den gode borger Christian Munthe "Christiania uldspinneri" oppføre her, Skarselven kunne meget vel drive en turbin, tenkte Munthe.

20 arbeidere hadde sitt virke i den lange, 2 etasjers bygningen. Om sommeren var bra og været vakkert, kunne de bade i dammen ved fabrikken. Det var den gang, ve den som lauger seg i byens drikkevann i dag!

Ulltøyene som ble vevet her innimellom Nordmarks-åsene ble levert til Dobloug, etter hva der sies, men det hele er nå lenge siden, maskinene stanset en gang mellom 1905 og 1910. Og så ble spinneriet revet, og muren gror som sagt til.

Så rusler vi opp til militærleiren og treffer kvarterkommandant Konrad Sætren. Vi spør om han kan vise

oss om det er noe igjen av kruttverket. Det er det ikke mange som spør etter, sier han og rasler med mange nøkler og låser oss inn på en sval bro over et gjel i elven. På den andre siden står en gråsteindyster og tilknapet ruin, et minne om det iherdige Skar kruttverk. Som ikke en gang gikk i luften, men tvert om leverte hundrevis av tonn av det sorteste krutt til Armeen og Marinen. Kruttverket på Skar daterer seg tilbake fra 1854, de første årene ble det drevet i privat regi, men fra 1861 ble det forpaktet av staten.

Helt frem til 1898 var verket i drift, og produserte ikke bare svartkrutt, men liketil patronhylser , ja om det så var bøsse-makerverkstedet på Skar, så kunne det produsere alle hærens håndvåpen.

Men kruttet var viktigst, og det ble levert både i tønnevis og ferdig ladet i patroner og karduser. Råstoffene var svovel, trekull og salpeter som det gamle svartkruttet ble laget av.

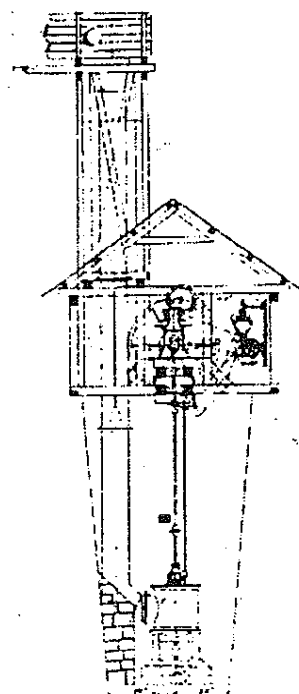
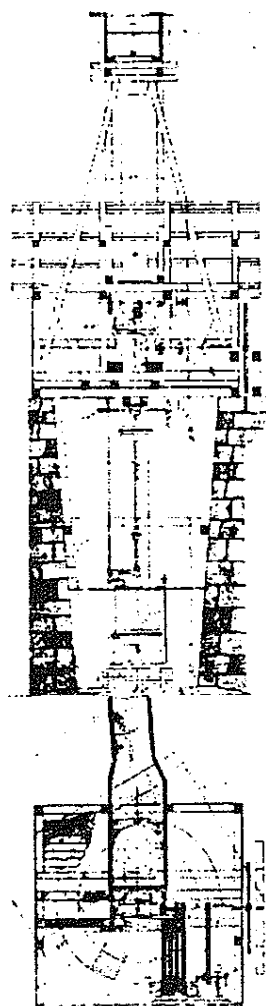
Da det røksvake krutt ble oppfunnet, var Skar Kruttverks dager talte. Det nye nitroglyserinkrutt kunne bl.a. av forurensningsgrunner ikke produseres i Maridalen, og dessuten var man ikke fornøyd med å ha en så viktig militær bedrift så utsatt plassert strategisk.

Staten hadde kjøpt Rødfoss fyrstikkfabrikk - og hit ble de kruttproduserende maskiner overført da ammunisjonsfremstillingen ved Raufoss kom igang.

Selv om verket ble nedlagt beholdt Forsvaret eiendommen i Maridalen og med korte avbrudd har det vært militær aktivitet her siden.

Men det gamle kruttverket er det knapt noen som husker mer - og siktehus og veiebod, tønner og turbiner er morknet og rustet hen.

*25 HK. turbin levert
til Skars Krudtværk
i 1886.*



SCALA 1:1000 1/1000

ENGLISH MAAL

ARRANGEMENT af 25 HK TURBINE

DNº 228

SKARS KRUDTVÆRK

SAMMENDRAG FRA BOTANISK UNDER- SØKELSE AV VERNEVERDIER I MARI- DALEN.

Av Øyvind Rustan og Cees Bronger

Maridalen er et gammelt jord- og skogbrukslandskap som har beholdt mye av sitt opprinnelige preg. Dette gjelder både landskapets utforming og bebyggelse. Her finnes gårdsbruk og store arealer med dyrket mark. I Oslo er det bare Maridalen og Sørkedalen som kan oppvise slike kvaliteter. Det er derfor mange grunner til at Maridalen bør sikres for framtiden slik den er idag. De viktigste grunnene er verdier innenfor jord- og skogbruk, rekreasjon og friluftsliv, kulturhistorie, jordvern, naturvitenskap og landskapestetikk.

Vegetasjonen rundt gårdene i Maridalen er gjennomgående svært kulturpåvirket. Mye av skogvegetasjonen er preget av intensiv skogsdrift. Store områder er plantefelt, og dessuten finnes en rekke større hogstflater.

De største områdene med lite berørt vegetasjon finnes i Åssidene langs dalen. Her dominerer store bestand av fattig furuskog og blåbærgranskog, typiske for skogsvegetasjonen i Oslomarka. Nede i selve dalen er det meste av vegetasjonen kulturpåvirket. Lite berørt vegetasjonen forekommer i mindre flekker mellom brukene og jordene og i noen større områder. Dette gjelder både naturlig vegetasjon og kulturbetinget vegetasjon som hagemarkskog, ødeenger, fuktenger og ugrassamfunn. De botanisk mest interessante områdene finnes langs Skjærstjøelva og Dausjøvassdraget. Av spesiell interesse er edellaavskogen ved Skar samt det store myrområdet i N-enden av Dausjøen. Bestandene er velutviklete og har stor verneverdi.

Floraen i Maridalen er relativt artsrik, og tilsammen ble det registrert 361 arter. Til tross for det store antall arter er floraen triviell. Dette skyldes den fattige berggrunnen og det store innslaget av kulturbetingete arter. Plantegeografisk ligger Maridalen i et område med svakt kontinentalt preg. Arter fra de sørlige og sørøstlige elementene er sterkest representert. Dessuten er innslaget av østlige arter forholdsvis stort. Enkelte av artene er svært sjeldne, ikke bare i Maridalen, men også i landet forøvrig og har stor verneverdi.

Av 85 undersøkte lokaliteter har 2 nasjonal verneverdi, 8 regional verneverdi og 38 lokal verneverdi. Lokalitetene med nasjonal og regional verneverdi er gruppert sammen i 6 områder som har stor verneverdi. I områdene inngår også bestand med lokal verneverdi og bestand uten verneverdi. De to områdene av nasjonal interesse bør sikres i henhold til lov om naturvern. Fire områder klassifiseres som regionalt verneverdige og bør sikres i henhold til bygningsloven.

MARIDALEN TREKKSPILL KLUBB

Av Ivar Bakke

Maridalen trekkspillklubb ble stiftet på Velhuset i Maridalen 18.11.1984, og i starten var medlemstallet rundt 10. De første spilleoppdragene foregikk i Maridalen og nærmeste omegn. Etter hvert har klubben vokst til ca 35 medlemmer, fordelt på 2 grupper: femradere og toradere. Medlemmene kommer nå fra hele Oslo området. Spilleoppdragene har også blitt flere. Vi har små og store opptredener i distriktet, og klubben deltar nå på festivaler og turer både i innland og utland. Maridalen Trekkspillklubb har også de to siste årene deltatt i Distriktsmesterskapet for trekkspill for Oslo, Akershus og Østfold. I år kvalifiserte begge gruppene seg til NM på Fagernes! Vi deltok også der og høstet nye erfaringer og knyttet mange nye fine kontakter.

Om vinteren møtes vi til øving og sosialt samvær på Kjelsås skole hver tirsdagskveld.

Kontaktperson for klubben er Birgit Gran, tlf: 18 39 31.

MARIDALEN MENIGHET.

*Av Kirsten Bjune,
formann Maridalen menighetsråd*

Maridalen Menighet er stor i utstrekning: Fra Slagtern i vest, Kikut og Hakloa i nord, Markagrensen i øst til Ørfiske og Movatn i øst.

Cirka 500 mennesker bor innen menighetsgrensen.

Sørbråten kapelldistrikt hørte tidligere til Grefsen menig-

het. 1. januar ble Maridalen samlet til en menighet, da Sørbråten ble lagt til Maridalen. Følgelig har vi to Guds-
hus i menigheten; Maridalen kirke og Sørbråten kapell.

Menigheten er en del av Nordberg prestegjeld, og betjenes av prestene derfra. For å kunne opprettholde gudstjenester i begge Gudshusene, har vi innført en ordning hvor menighetsrådet og husstyret i Sørbråten kapell skaffer predikanter til noen av gudstjenestene. I maridalen kirke er det ansatt klokke og organist lønnet av kommunen. I sørbråten kapell leier vi ut leiligheten i kapellet til ungdom som fungerer som klokke/ vaktmester/ barnarbeider. I tillegg sørger de for at noen kan spille til salmesangen. Som vederlag for dette har de fri bolig.

I Maridalen kirke er det gudstjeneste hver 1. og 3. søndag i måneden. I Sørbråten kapell er gudstjenesten hver 2. og 4. søndag i måneden.

Begge steder serveres kirkkaffe etter gudstjenesten, men det er bare på Sørbråten at nystekte vafles er fast følge til kaffen.

Distriktets innbyggere er dessverre ikke særlig ivrige kirkegjengere. Derfor prøver vi å nå folk via andre kanaler. På Sørbråten kapell har det de siste årene vært drevet barnegruppe. De har regelmessig møtevirksomhet med diverse aktiviteter. Noen hytteturer har de også vært på. I år har de tenkt å satse på sang og drama med de laveste skoleklassene.

Husfolket på kapellet har også arrangert en kulturkveld i semesteret, samt den årlige julefesten.

Menighetsrådet har hatt som mål å arrangere en eller

annen form for treff for menighetens pensjonister i semesteret.

Hvert år arrangeres Olsokgudstjeneste og kirkekaffe i kirkeruinene. I år ble den arrangert i samarbeid med Maridalens Venner. Dette var et meget vellykket arrangement.

Kanskje samarbeidet burde utvides til flere arrangementer?

Ellers har årets store begivenhet vært opp-pussing av Maridalen kirke. Med uvurderlig hjelp fra Maridalen Rotary klarte en dugnadsgjeng på ca 30 personer å skrape og male hele bygget utvendig.

Menighetsrådet har et fint samarbeid. Vi møtes 8- 10 ganger årlig til råd. Vårt største ønske er større oppslutning om gudstjenestene og arrangementene.

Gudstjenestene averteres i Nordberg menighetsblad. Avisene har også fast kirkespalte hver lørdag. I tillegg henger vi opp plakater i distriktet.

Så hermed ønsker vi vel møtt til alle som har lyst! Ta gjerne kontakt med en i menighetsrådet eller en av prestene.

Velkommen!!

Maridalen menighetsråd består av
Kirsten Løvdal Bjune, Stål Aanderaa, Inger Taugland,
Karoline Slagteren, Øyvind Hartberg, Gunnar Vaggestein,
Edel Larsen og Astrid Brovold.

MARIHØNENE SANG- OG VISEGRUPPE

Av Toril Bakke

"Marihønene skal være en vennekrets med den hensikt å glede seg selv og andre med sang og musikk." (Pkt. 1 i Marihønenes vedtekter)

I 1977 ble det på privat initiativ fra Heidi Jensen (nå Forsberg) startet kor i Maridalen- Maridalskoret. Koret hadde på det meste 30 medlemmer, og var hovedsakelig et jente/ damekor i alle aldre. Korets levetid var ca 10 år, og inneholdt bl. a. årlig deltakelse ved Maridalsspillet, 27. mai på Maridalen skole og julaften i Maridalen kapell. Koret hadde også en konsertturne i Danmark med overveldende kritikk i flere danske aviser.

MARIDALENS GEOGRAFI I MIDDELALDEREN

Johan L. Stang

Hva omfattes egentlig av betegnelsen "Maridalen" i middelalderens Norge?

Av stadfestingen av gavebrevet fra kong Haakon i 1336 fremgår at "Maridalen omfatter all allmenning mellom Grefsens og Sogns utmark helt nord til Sandungen, og sør til Dynienda *, medregnet alle vann".
(Dvs. Dynjandi som vi regner med betyr strykene i Akerselven.)

MARKA MOBILE ELDRESENTER

*av Grete Urdal,
daglig leder*

Marka mobile eldresenter er det eneste fullt utbygde mobile eldresenter i Norge som tilbyr full service til pensjonister på lik linje med de ca. 44 andre eldresentrene i Oslo.

Eldresenteret startet sin virksomhet for 10 år siden med oppsøkende virksomhet hos 150 av 180 pensjonister bosatt i Marka-bydelen.

Offisiell åpning hadde Marka eldresenter i Sørkedalen 2.2.82 og oppstart i Maridalen var 25.3.82.

Selv om Marka senteret tilbyr mange av de tradisjonelle tjenestene er det også forskjellig fra de andre sentrene. Hovedforskjellen er at Marka eldresenter ikke har fast tilholdssted, men pendler med Markabussen mellom tre forskjellige stasjoner og leide lokaler: Maridalen, Sørkedalen og Solemskogen.

Staben på 5 personer reiser med "Markabussen" som har mobilt utstyr og telefon og yter service til pensjonister i griskrendte strøk i hele Marka. Det at eldresenteret kommer ut til folk, har vist seg svært vellykket da mange er lokalpatriotiske.

Marka eldresenter drives av Oslo kommune, og er administrativt underlagt Bydelsadministrasjonen i bydel 23, Vindern. Vi har vår base på Vindern med kontor,telefon, adresse og tilgang på alle mulige tekniske hjelpemidler,

ekspertise og veiledning.

I Maridalen leier vi sidebygget til Maridalen skole hver onsdag fra kl 8.30 til 15.00. Helsetjenesten i Marka holder til i underetasjen og påtar seg transport til og fra legekontoret.

I lang tid har Marka eldresenter strevet for å få større lokaler i Maridalen.

Oppslutningen om Marka eldresenter god, med en høy brukerprosent.

Av tilbudene kan nevnes:

Sosialrådgivning der kurator gir veiledning og hjelp.

Fotpleie og hårpleie med muligheter for hjemmebehandling.

Transport til og fra senteret uansett avstand.

Altmuligmannstjeneste .

Frossenmat pakket i middagsposjoner.

Kafeteria.

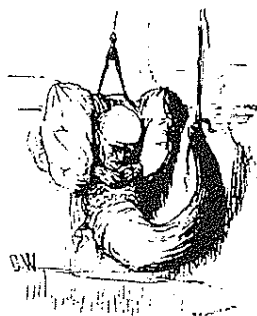
Trim til musikk

Dusj og badstumuligheter.

Bokutlån og avisutlån.

Turer og utflukter

Diverse aktiviteter med kurs foredrag og underholdning.



MARIDALEN FORPAKTERFORENING

Av Anne Hestdalen

Maridalen forpakterforening ble stiftet 13/12 -1949

Foreningens første formann var Jørgen Sundby som fremdeles bor på Store Brenninga ved Maridalsvannet. Foreningen omfatter alle Oslo Kommunes forpaktere i Maridalen.

Foreningen har som formål å ivareta forpakternes interesser overfor kommunen.

Det var ved stiftelsesdatoen 21 forpaktningsbruk i Maridalen.

Pr i dag er det 9...

All jord er fremdeles i bruk som dyrket mark, men mange av de minste plassene er lagt tilde store gårdene som tilleggsgjord. Boligene er enten revet eller i bruk som personellboliger for skogvesenet.

Forpakterforeningen har hatt varierende aktivitet opp gjennom åra. Spesielt aktiv er foreningen hver gang kontraktene med kommunen skal fornyes. Den største saken så langt var nedleggelsen av husdyrholdet i Maridalen.

Ved å lese gamle brev og protokoller ser vi at forpakterforeningen har jobbet med mange små og store saker av betydning for forpakterne. Og vi ser at kommunen har vært en sterk motpart. Det har ikke alltid vært like lett å være forpakter i Maridalen. Mange strenge restriksjoner, og i perioder sterk overvåkning og kontroll, har preget forpakternes forhold til kommunale etater.

Dette har resultert i en pessimistisk holding fra forpakternes side i synet på jordbrukets fremtid i Maridalen.

De senere årene har det vist seg mulig med større åpenhet og dialog med våre kommunale samarbeidspartnere, og vi

tror nå i større grad på en fremtid for oss som bynært jordbruk, nær Oslos drikkevannskilde.
Av store forandringer i senere år er kvinnenenes medlemskap i forpakterforeningen. Kvinnene fikk møte og stemmerett i 1989 - etter en del debatt (Bedre sent enn aldri..!)

OLSOK I MARIDALEN

*Av Karsten Wiik
(Aftenposten 30.juli 1991)*

En gang i tiden var Maridalen gjennomfartsrute for pilgrimsferder til Nidaros, det var før både reformasjonen og før kirkeruinen i Maridalen var kirke.

Dette var noe av utgangspunktet i talen sogneprest Jørgen Karlsen i Nordberg menighet holdt under Olsokgudstjenesten i kirkeruinen i Maridalen. Etterhvert er det blitt tradisjon å markere olsok der, og ved årets arrangement var 300 personer møtt frem.

29. juli 1030 falt Hellige Olav i slaget på Stiklestad.

Med residerende kapellan Øyvind Hartberg som forsanger og Kjersti Jostem ved medbragt orgel, sang menigheten salmen Himlens konge vil vi prise. I solskinnet avsluttet gudstjenesten med Fagert er landet.

Maridalens Venner var medarrangør og sto for vafler og jordbær fra dalen, og etterpå var det vandring på delvis

gjengrodde stier.

Maridalens historie er ikke bar pilegrimsferder og livet rundt kirken der, i 1970 måtte maridøler kjempe for sin dal. Oslo kommune ville ha vekk gårdsdriften og gårdsdagens deltakere fikk se ruiner av hus som ble revet på den tid.

For 21 år siden ble Maridalens Venner stiftet, en forening som siden har kjempet utrettelig for dalen med sin særegne natur.

17.MAI I MARIDALEN

Av Tor Øystein Olsen

Å feire nasjonaldagen i Maridalen er litt av en opplevelse. Flere hundre mennesker samler seg på Gamle Maridalsvei hvor de går i tog fra Skar til Maridalen skole. Staselige hester med pyntede vogner, hornmusikk, flagg, og festpyntede store og små vandrer gjennom den vakre dalen.

Mange personligheter fra Maridalen og Marka møtes og praten går ivrig om dagen, Norge, Marka, Maridalen og ulike kulturaktiviteter.

Ruten til 17. mai-toget i Maridalen går rett ved to nasjonalt verneverdige naturområder: En spesielt fin lavlandsmyr ved Dausjøen og en frodig svartor-sumpskog ved Skar.

Vel fremme ved skolen er det tale for dagen, denne gang av en lærer ved skolen i bygda. Her er det også leker for barna, kaffe og kaker og utstilling av treskjærerkunst fra

Maridalen.

Dette er Maridalen og Maridalens befolkning på sitt aller beste. Det er nettopp et slikt aktivt lokalsamfunn det er viktig å ha i fremtidens natur- og kulturlandskap. Mari-dølene må derfor stå sentralt i den videre utformingen av den fremtidige verneplan for dalen, og senere i forvaltningen av området. Da sikres et levende kultursamfunn.

EN PRESENTASJON AV MARIDALENS VEL OG DETS ARBEIDS-OMRÅDER

av Per Pedersen

Maridalen Vel er dalens velforening og ble dannet i 1910 under navnet "Selskapet Maridalens vel". Foreningens første formann var gårdbruker Harald Pettersen.

Foreningen eier et velhus som er bygd på en tomt som i gavebrev av februar 1912 ble skjenket foreningen av Harald Pettersen.

Selve bygningen sto ferdig våren 1912.

Foreningen skal være upolitisk og den har som formål å ivareta Maridalens interesser. Foreningen er medlem av Norges velforbund. Styret består av fem medlemmer pluss to vararepresentanter.

Driften av velhuset ledes av et styre på 5 personer.

Så langt tørre fakta, nå litt om det mangfoldige arbeidet velforeningen utfører. Maridalens interesser skal ivaretas i alle sammenhenger.

Tidligere har det vært saker som skole, posthus, veier og

kommunikasjoner.

Når det gjelder saker hvor vi "fronter" sentraladministrasjonen eller andre kommunale og statlige myndigheter, skjer dette som regel i samarbeide med distriktsutvalget i Maridalen og i neste omgang Markautvalget. Eksempler på slike saker er utarbeidelse av disposisjonsskisse for Maridalen, arbeidet landskapsvern, saker vedrørende bussruter, regularitet på telefon og strømnnett samt huss-tandsregistrering i Maridalen.

Enkelte saker har vært svært kontroversielle, feks. Disposisjonsplan kontra Landskapsverneplan. Her har det vært motstridende syn og det er intet galt ved det. Det betyr at folk tenker og vurderer forskjellig. Velforeningens rolle her er klar. Vi må prøve å se helheten og de langtrekkende konsekvenser av det vi bestemmer oss for i dag, og komme frem til kompromissforslag som hele bygda kan stille seg bak. Slik sett er jeg overbevist om at alle i Maridalen vil kunne samles om å opprettholde den eksisterende bosetning, samt arbeide for en forsiktig økning av antall boenheter. Å beholde viktige tilbud som skole barnehave, barnepark, postkontor og bussforbindelse. Videre opprettholde dagens næringsvirksomhet og etablere ny virksomhet, dog uten byutvikling i dalen.

KOMMUNIKASJON

Når det gjelder bussforbindelse så hadde vi stort sett et godt tilbud frem til våren 1991. Da vedtok bystyret å privatisere Maridalsruten fra Oslo S til Skar og endre den til en ny rute fra Brekke-krysset til Skar. Ruten skal betjenes med private midibusser som det er innhentet anbud på. Sporveiene betjente ruten med vanlige busser til november og da overtok Oslo taxisentral med sine

midibusser.

Den nye ordningen er helt uakseptabel for Maridalens befolkning av flere grunner. Tilgjengeligheten til dalen er sterkt redusert. Manglende korrespondering med busser fra sentrum forårsaker mye venting. Valg av overgangsteder til andre ruter er lite hensiktsmessig for maridøler. Vi har hatt møter med sporveiene og håper at forholdene vil bedre seg.

TEKNISKE FORHOLD I MARIDALEN

De siste årene har man i Maridalen vært sterkt plaget av dårlig regularitet på telefonnettet. Utallige klager har kun tidvis bedret situasjonen. Vårt håp er at det bedres i 1992 fordi det i Televerkets langtidsplaner skal være avsatt midler til ny datastyrt telefonsentral for Tåsenområdet. Det er også planlagt en "utskutt datastyrt sentralenhet for Maridalen.

Regulariteten på strømmettet har blitt bedre i dalen etter at Oslo energi har utført restaureringsarbeider på høyspentnettet de siste år. Omfattende rydningsarbeider i kraftlinjene i høst vil også trolig bidra til stabile driftsforhold.

ARRANGEMENTER

Maridalen vel arrangerer et årlig familiesammenkomst i januar/februar, samt en del fester på velhuset. Hvert 5. år arrangerer vi Markadagen. I år var det vår tur igjen, og vi fikk til et vellykket arrangement med 3-400 deltakere. Rune Gerhardsen var hovedtaler. Hvert år arrangerer vi en Ruskenaksjon og vi deltar i Maridalens skoles 17.mai arrangementer.

NY UNGDOMSKLUBB

Nytt av året er at vi har tatt på oss ansvaret for driften av

en ungdomsklubb i Maridalen. Klubben har sammenkomster 1 gang pr uke på velhuset. Vi har i flere år hatt et godt samarbeide med Maridalens barnehage som leier velhuset til sin drift.

Hvert 4. år (samtidig med kommunevalgene) arrangerer vi et "minivalg" på nye representanter til Markautvalget.

VELHUSET ble restaurert for 6 år siden, og målet har vært å få til en flerbrukersituasjon som støtter opp om forskjellige kulturaktiviteter og barnehavedrift i dalen. En flerbrukermodell øker mulighetene for en forsvarlig økonomisk drift.

Vi bygger i dag på ca 55 kvadratmeter. Videre planlegger vi et byggetrinn 2 med sikte på å legge forholdene tilrette for drift av ELDRESENTER. Markautvalget har nylig bevilget et betydelig tilskudd til prosjektet så vi har god tro på at prosjektet skal bli virkelighet.

BARSKOGMØTE

Maridalens Venner arrangerte den 12. september et debatt møte om barskogvern.

Barskogvern er en varm potet i miljøverndebatten her i landet. Vi er alle skjønt enige om at regnskogen i syd-Amerika må skånes, men hva med våre hjemlige forhold? Denne debatten angår også Maridalen.

Et "spesialistpanel" på 4 personer holdt hvert sitt foredrag.

Peder Bråte, professor fra institutt for skogforskning, Ås.
Jogeir Stokkedal, biolog fra Binderen
Helge Rinden, fra Naturvernforbundet
Rolf Hatlinghus, skogsjef for Løwenskjolds skoger.

Det var duket for frisk meningsutveksling med forskjellige synspunkter på skogens verdier, og på hva som bør prioriteres høyest. Temaer som ble belyst var bl.a. hva skjer med skogen når den nyttes som ressurs, økonomiske aspekter ved forskjellige driftsformer, biologiske og botaniske konsekvenser.

Konsekvenser av verneforslag. Norges holdninger kontra andre lands håndtering av problematikken.

Møtet var både lærerikt, spennende og utfordrende.

BARSKOGVERN: BEVARING AV BIOLOGISK MANGFOLD I NORGE

Jogeir N. Stokland

Jeg vil i tillegg trekke fram Brundtlandkommisjonens omtale av biologisk mangfold. Et helt kapittel er viet dette temaet på linje med matvaresikkerhet, energibruk og effektivisering av industriens ressursutnyttelse. Det er karakteristisk at når temaet omtales isolert settes det opp ambisiøse mål, men disse følges sjelden opp i praktisk politikk. Dette skyldes at bevaring av biologisk mangfold nesten alltid er et avveiningsproblem der vi på den ene siden må gi avkall på en viss ressursutnyttelse for på den andre siden å bevare dette mangfoldet.

Vern av barskog har skapt mye diskusjon i media og til en viss grad blitt en politisk sak. Hovedintensjonen med barskogsvernet er å bevare det biologiske mangfoldet i norsk skogsnatur. I denne artikkelen vil jeg drøfte sentrale samfunnsaspekter ved gjennomføring av barskogsvernet. Viktige spørsmål er: Hvor stor ressursutnyttelse må man gi avkall på? Hvor store er kostnadene for landet? Er andre faktorer enn kostnader avgjørende? Hvilket ansvar har Norge for å bevare biologisk mangfold?

I diskusjonen til slutt vil jeg knytte disse spørsmålene til en drøfting av "Føre var"-prinsippet. Slik jeg oppfatter det, er "Føre var"-prinsippet (F-V) karakterisert ved følgende aspekter:

- det er mulig eller sannsynlig at man står overfor katastrofale (mange vil også inkludere irreversible) konsekvenser, eller sagt på en annen måte: man løper en høy risiko.
- det er usikkerhet om sannsynligheten for ulike konsekvenser og/eller det er usikkerhet om effekten av ulike tiltak.
- det koster mye å gardere seg mot risikoen og mange er uvillige til å gjøre forebyggende tiltak.
- til tross for at vi ikke vet nøyaktig effekten av kostbare tiltak, bør vi likevel iverksette dem for å gardere oss mot en sterkt uønsket konsekvens.

Det er vel særlig det siste punktet som oppfattes å være "føre var", men jeg har valgt å poengtere de øvrige aspektene for å knytte bakgrunnsinformasjonen til disse.

Skog - en flersidig ressurs

Mange tenker på skog som et område med trær som hogges for å utnytte en viktig naturressurs. Denne ressursen er viktig for norsk økonomi - skogsdriften og treforedlingsindustrien er av de største landbaserte næringene i landet. I alt er det snakk om 15-20.000 arbeidsplasser og om lag

halvparten av trevirket gått til utlandet i form av råtømmer eller foredlede produkter. Dette utgjør 9-11 mrd. kr. i året eller ca. 10 % av den norske fastlandseksporten.

Produksjonen av trevirke er imidlertid én av tre grunnleggende verdier i skog. Skog er også en *rekreasjonskilde eller et opplevelsesmiljø* for mennesker og det er et variasjonsrikt økosystem som er *levested* for tusenvis av arter. Når skog utnyttes for virkesproduksjon endres skogtilstanden så drastisk at de andre verdiene ofte blir skadelidende. En balansert forvaltning av skog forutsetter en arealforvaltning der det meste av skogen utnyttes for virkesproduksjon, men noen områder må også bevares i en tilstand som sikrer det biologiske mangfoldet.

Naturskog blir kulturskog

Etter siste istid har vi hatt en *urskogperiode* fram til ca. 1500-tallet. Deretter har bruk av trevirke blitt så omfattende at vi i dag har svært lite skog som er upåvirket av hogst (trolig mindre enn 1 %). Denne hogsten var preget av at man tok ut enkelttrær eller grupper av trær. Vi fikk overgangen til *naturskog*, men foryngelsen skjedde som før og treslags sammensetningen forble uforandret. Fra 1950-tallet har vi fått et rasjonelt skogbruk (bestandsskogbruk) som er karakterisert ved flatehogst og oppdeling av skogen i bestander med ett treslag og en aldersklasse - vi får stadig mer *kulturskog*.

Vi vet relativt sikkert hva som er de viktigste konsekvensene av bestandsskogbruket for biologisk mangfold. Når et naturskogområde hogges, forsvinner 80-90 % av fugleartene. Noen nye kommer til, men dette er langt færre. Etter hvert som hogstflaten vokser til, gjenetableres en del av artene som forsvant, men den nye kulturskogen er såpass forskjellig fra naturskog at noen arter ikke kommer tilbake.

Hva er det som er så spesielt med naturskogtilstanden? Vi finner en blanding av flere treslag og ulike aldersklasser side om side og det er en avgjørende forskjell at mange trær får leve hele livsløpet, inkludert nedbrytningen som frigjør næringsstoffer for ny vekst. Et rikt mangfold av arter er involvert i nedbrytningen av døde trær. I Skandinavia står ca. 500 sopparter og flere enn 1000 billearter for denne stoffomsetningen. Dette er små og uanselige organismer, men de spiller en nøkkelrolle i skogøkosystemet.

Bestandsskogbrukets landskapsomvandling har gått så langt at flere hundre skogsarter er, eller kan komme, i fare for å bli utryddet. Denne utviklingen er illustrert i figur 1. I dag er mer enn 50 % av skogarealet konvertert til kulturskog - kanskje har vi så mye som 20-30 % naturskog igjen. Det er en systematisk sammenheng mellom areal og antall arter i en gitt naturtype. Denne sammenhengen er ikke beregnet for norsk naturskog, men følger i prinsippet den heltrukne linjen. Sannsynligvis er svært få arter allerede er utryddet. Kritisk blir det først når de siste prosent naturskog hogges - da forsvinner i økende tempo de siste levestedene for forskjellige naturskogarter.

Irreversible inngrep og "føre var"

Den gjenværende naturskogen har høyest hogstprioritet og vil bli avvirket de neste 20-30 år. Dette er tidsrammen for fullverdig bevaring av det biologiske mangfoldet i skog. Det tar 200-300 år å få tilbake naturskogtilstanden etter flatehogst, men artene i slik skog vil bare komme tilbake hvis de har

overlevd i nærliggende naturskog. I dag blir den gjenværende naturskogen i økende grad isolerte øyer i et "hav" av kulturskog. Det er i praksis et irreversibelt inngrep å konvertere slike øyer til kulturskog. Vi vet ikke sikkert om det er 1, 2 eller 10 % naturskog som må sikres, men dersom ny kunnskap viser at vi har bevart "for mye", kan vi straks hugge skogen. En "føre var"-strategi vil derfor være å bevare noen prosent mer enn et minimum og opparbeide mer kunnskap om vernebehovet.

Barskogsvern i Norge

Er vi så føre var når det gjelder å ta vare på naturverdiene i norske skoger? I 1987 utarbeidet Direktoratet for Naturforvaltning (DN) en plan med retningslinjer for barskogsvern i Norge. Her er biologisk mangfold et grunnleggende vernemotiv og selve bærebjelken for oppbygging av verneplanen. DN mente at naturskog må sikres som representative økosystemer (typeområder med areal på ca. 10 km²), supplert av mange spesialområder (areal ned til 0,5 km²) som er levested for sårbare naturskogsarter. For å sikre den naturgeografiske variasjonen, foreslo man å bevare et typeområde og flere spesialområder i hver av landets naturgeografiske underregioner. Dette er alternativ A fra DN's barskogsutvalg som for hele landet utgjør ca. 1300 km² brutto skogareal (av dette er ca. 700 km² produktiv skog, dvs. 1.1 % av skogarealet).

Man skal merke seg at dette er det eneste verneforslaget som er fagbiologisk begrunnet, og det ble karakterisert som et minimumsomfang. DN foreslo også et alternativ B på ca. 450 km² produktiv skog, men allerede her har man gitt avkall på å bevare representative økosystemer. Til tross for at DN er et fagdirektorat for forvaltning av naturverdier, anbefalte utvalget alternativ B med den begrunnelse at alt. A ville bli "for kostbart".

Den videre politiske behandlingen må karakteriseres som et nederlag for bevaring av biologisk mangfold. I 1990 bestemte den borgerlige trepartiregjeringen å frede 250 km² produktiv skog (0.4 %). Saken ble også vurdert av Arbeiderpartiregjeringen tidlig i 1991 som opprettholdt dette omfanget. Det ser også ut til at Stortingets Kommunal- og miljøvernkomité vil anbefale dette omfanget overfor Stortinget. Riktignok ber de politiske myndigheter Norsk Institutt for Naturforskning å vurdere hvorvidt vernemotivene lar seg fange opp av et slikt omfang. På bakgrunn av DN's utredning, foreligger imidlertid svaret allerede.

Manglende kunnskap i barskogsvernet

Innledningsvis ble manglende kunnskap nevnt som et viktig aspekt ved "føre var"-prinsippet. Så lenge vi ikke vet hvor omfattende tiltak som må til, bør vi heller gå for langt enn å ta for mangelfulle forhåndsregler. Skogens produksjonsevne (bonitet) er sannsynligvis en viktig faktor, og betydningen av bonitet utgjør et kunnskapshull i spørsmålet om å bevare det biologiske mangfoldet. Det er store forskjeller i skogens produksjonsevne, og vi vet generelt at det er en positiv sammenheng mellom produktivitet og artsrikdom i økosystemer.

Spesielt er det viktig å vite hvor vi finner arter som er utsatt pga. skogsdrift. Dette er til en viss grad undersøkt for en artsrik organismegruppe, nemlig biller som deltar i nedbrytningen av dødt trevirke.

Innen et område ble det fanget omtrent fem ganger så mange arter pr. felle i høyproduktiv skog sammenlignet med lavproduktiv skog (fig. 2a). Det er således i den mest produktive skogen vi verner disse artene effektivt. Foreløpige beregninger tyder også på at det er mest kostnadseffektivt å bevare artene i slik skog når vi inkluderer skogens virkesproduserende evne i beregningene.

Hvis vi ser på arealfordelingen av de ulike produktivitetsklassene, viser det seg at vi har mest lavproduktiv skog og minst høyproduktiv i skoglandskapet (fig. 2b). Dette betyr at verneområder bør lokaliseres slik at overrepresenterer middels- og høyproduktiv skog. Hvordan ser så produktivitetsprofilen ut i områdene som er foreslått til å dekke vernebehovet? I de 250 km² som er valgt ut er det en uforholdsmessig stor andel av lavproduktiv skog (fig. 2c). Dette betyr at vi både har et totalareal som ligger langt under det anbefalte minstenivået for bevaring av biologisk mangfold, og kvaliteten av dette arealet er slik at det i liten grad fanger opp viktige verdier vi ønsker å bevare. Sagt på en provoserende måte, så har vi valgt et av de dårligste alternativene i en dårlig situasjon.

Vi kan få ny og viktig kunnskap om disse forholdene ved en relativt beskjeden forskningsinnsats i løpet av få år. Hvis vi opparbeider denne kunnskapen og avstår fra hogst i litt mer skog enn det som synes nødvendig å bevare (f.eks. 5 %), kan vi om 3-5 år plassere verneområdene slik at vi med langt høyere sikkerhet utnytter denne investeringen best mulig.

Internasjonale perspektiver

De viktigste internasjonale perspektiver ved bevaring av biologisk mangfold er ingåtte avtaler og eksempelets rolle. Norge har blant annet ratifisert Bernkonvensjonen, som pålegger de ratifiserende parter å bevare alle arter og deres livsmiljø i land hvor de naturlig forekommer. Det er betegnende at utenriksministeren, ut fra internasjonale hensyn, talte for et større verneomfang i den borgerlige regjeringen.

Norges delansvar for å bevare jordas biologiske mangfold er ikke fullført. Det har opplagt en negativ signaleffekt med et verneomfang som må regnes i promille, og som ligger langt under tilrådninger fra fagfolk. Når vi sammenligner vern av 0.4 % skog med hva andre land gjør, har vi ingen grunn til å hovre. Det er karakteristisk at mange u-land beskytter både 5 og 10 % av landarealet som nasjonalparker og med andre verneformer. Et foregangsland er Costa Rica med viktige deler av mellomamerikansk tropeskog. Costa Rica har ca. 5 % av jordas arts mangfold, og nasjonalparksystemet, som hovedsakelig beskytter tropeskog, utgjør 10,3 % av landet. Med alle reservattyper er andelen beskyttet natur ca 25 %. Dette er gjort i et land der BNP pr. innbygger ligger godt under en tiendedel av det vi har i Norge.

Land som ikke ønsker å bevare det biologiske mangfoldet innen sine grenser, finner en svært bekvem unnskyldning i Norges praksis. Det er særlig i tropiske strøk at det meste av jordas artsrikdom finnes. Politiske ledere herfra har allerede stilt det treffende spørsmålet: "Hvordan kan dere vente at fattige land skal frede store naturområder når land med langt høyere utviklingsnivå unnlater å gjøre det?" Ved å løpe fra eget ansvar, gjør Norge det enklere for andre land å føre en politikk som forårsaker tap av biologisk mangfold.

Samfunnskonsekvenser av barskogvern

Hva er så kostnadene ved å frede litt over 1 % skog som er faglig anbefalt? Hvis vi ser på de tunge samfunnsøkonomiske sidene ved skog, virkesproduksjon og arbeidsplasser, så avgjøres disse av utviklingen på de drøye 98 % av skogarealet det aldri blir aktuelt å frede.

Den årlige virkestilveksten ligger på ca. 15 mill. m³ trevirke, og vil stige mot 20 mill. i løpet av de neste 30-50 år. DN's beregninger viser at alt. A beslaglegger ca. 0.2 mill. m³ pr år. Denne effekten blir mao. spist opp i løpet av 2-3 år. Det samme skjer enda raskere for antall skogsarbeidsplasser. Disse er redusert fra 14.000 til 7.000 årsverk i perioden 1972 til 1987, med andre ord ca. 500 tapte arbeidsplasser pr. år. Alternativ A beslaglegger et areal som gir ca 100 årsverk. Antall arbeidsplasser i treforedlingsindustrien blir ikke påvirket av vern ettersom virkesuttaket fortsetter å stige uansett verneomfang.

En rekke grunneiere blir berørt av barskogvernet, og dette har i hovedsak to negative sider. Grunneiere vil miste deler av sin disposisjonsrett (forbud mot hogst). Videre kan eiendomsstørrelser komme under et minstemål i forhold til lønnsom drift. Dette reduserer eiendomsverdien mer enn det tapte skogsarealet alene. Det er imidlertid mulig å redusere ekspropriasjonsomfanget vesentlig ved å bytte statseid skog mot privat skog. Dette er i prinsippet en grei affære, siden vi har et jordskifteverk som nettopp er etablert for å administrere grunneierbytte. Videre er det en sterk utviklingstendens at skogeiere setter bort skogsdriften til entrepenører, og dermed blir frikoblet i forhold til skogens beliggenhet.

Den offentlige erstatningen for vern av drøye 1 % produktiv skog er beregnet til ca. 1 mrd. kroner. Mange politikere vil nok vegre seg for å kanalisere så mye til et relativt ukjent formål i konkurranse med andre samfunnsoppgaver. Beløpet kan imidlertid reduseres til null gjennom bytte av statsskog mot privatskog, og ved å legge en "grønn skatt" av størrelsesorden 1 % på tømmeromsetningen i 10-20 år. Gjennom en forsvinnende prissøkning på treforedlingsprodukter deles regningen for barskogsvernet i forhold til det konsumet vi alle har av trevirke.

Konklusjonen når det gjelder samfunnskonsekvenser er at vern av drøye 1 % skog har helt ubetydelige effekt for ressursutnyttelsen og antall arbeidsplasser i skognæringen. Tungtveiende innvendinger mot et slikt omfang er ekspropriasjon av privat eiendom og den alternative bruken av erstatningsutbetalingene, men disse ulempene er det mulig å redusere betydelig.

Diskusjon

Det er fremdeles nok tid og naturskog til å anvende "føre var"-prinsippet for bevaring av det biologiske mangfold i norsk skog. Som nasjon har vi heller ingen problemer med å gjennomføre et anstendig vern. Risikobildet er også kjent i hovedtrekk. Ut fra generell kunnskap om sammenhengen mellom areal og antall arter, slik det er vist i figur 1, vil mange arter forsvinne dersom all naturskog (spesielt de mest produktive typene) hogges. Den samme konklusjonen følger av konkret kunnskap om flere hundre navngitte arter som er sterkt skadelidende pga. bestandsskogbruket. Det ser likevel

ikke ut til at "føre var"-prinsippet kommer til anvendelse for å bevare det biologiske mangfoldet i norsk skog. Hva er årsaken til dette, og videre, er det riktig at vi ikke anvender dette prinsippet?

Hvorfor anvendes ikke "F-V"?

Et argument mot å anvende F-V, er at tap av biologisk mangfold ikke er alvorlig nok (i Norge). Roll Hansen understreket at det generelt koster å være føre var, og pengene skal jo tas fra noe annet. Derfor bør prinsippet beholdes problemer som virkelig er katastrofale. Grovt anslått har vi 30.000 - 50.000 arter i Norge. Det er knapt noen som forekommer eksklusivt hos oss, slik at om noen hundre arter forsvinner i vårt land, vil de likevel leve videre andre steder. Barskogsvernet skal riktignok også sikre representative utsnitt av skogøkosystemet, men det kan for enkelte synes overilt å investere en milliard for å sikre slike urørte skogområder og eksistensen til et par hundre arter.

Det er knapt noen som har argumentert mot barskogsvernet på denne måten. Det er langt mer karakteristisk at man praktisk talt ser bort fra intensjonene med barskogsvernet, og lar andre perspektiver dominere. Ekspropriasjon av eiendom og tapte arbeidsplasser er gjengangere. Det er til og med argumentert med skogindustriens samfunnsøkonomiske viktighet, selv om denne i praksis ikke vil bli påvirket av selv de mest omfattende verneplaner. Dette er velkjente temaer for politikere, og mange plasserer nok barskogsvernet inn i en slik forståelsesramme. Dermed blir det biologiske mangfoldet perifert, og F-V prinsippet irrelevant.

Tradisjon er også en viktig forklaring til at F-V ikke anvendes i barskogsvernet. Naturvernet i Norge er karakterisert ved fredning av små arealer i lavlandet og store fjellområder som knapt har økonomisk potensiale. I vassdragskonflikter har det heller ikke forekommet utbetalinger ved fredning - man bare gir avkall på utnytting. Dette er bakgrunnen for at vår nåværende miljøvernminister uttalte at barskogsfredning vil koste beløp som vi tidligere ikke har sett i norsk naturvern. Vi har også lang tradisjon for at naturen er et livsgrunnlag og en ressurs som skal utnyttes. Denne ressursutnyttelsen er til dels forankret i norsk lovverk, jfr. Skogbruksloven. På toppen av dette har vi relativt svake føringer for å anvende de deler av lovverket som skal sikre naturverdier i Norge. Disse forholdene er etablert praksis som et F-V vern av barskog må bryte.

Hvorfor bør F-V anvendes i Norge?

Hovedargumentet for å anvende F-V, er at tap av biologisk mangfold er irreversibelt. Unike genressurser og arter som blir borte, er tapt for alltid. I sin ytterste konsekvens gjelder dette globalt tap. Dette fratar imidlertid ikke enkeltland sitt ansvar. For det første er det ikke når siste individ blir borte, at en art dør ut. Utdøing er en *prosess* som er karakterisert av at arters utbredelse skrumper inn og fragmenteres i takt med ødelagte livsmiljøer. For det andre er individene av en art genetisk forskjellige pga. tilpasninger til forskjellige livsbetingelser innen utbredelsen. Dette er bakgrunnen for at alle land bør bevare det biologiske mangfoldet de forvalter innen sine grenser.

Nasjonalt tap av arter og representative økosystemer er i praksis irreversibelt. I prinsippet kan vi gjeninnføre arter så lenge de finnes ellers i verden, men restaurering av livsmiljøer og gjeninnføring er uforholdsmessig kostbart. Videre rekker vi ikke å detaljkartlegge variasjonsbredden i norske økosystemer med sin særegne artssammensetning før dette går tapt. Man kan selvsagt stille

spørsmål ved alvoret i dette tapet, noe det er naturlig å vurdere i sammenheng med kostnadene ved verneiltaket.

Som nevnt er det økonomiske omfanget ca. 1 mrd. kroner for det alternativ som ligger nærmest opp til et F-V vern av barskog. I praksis vil dette fordeles over en 10-20 års periode, og vi ser at beløpet blir forsvinnende i den norske økonomien, ja selv i forhold til økonomien i skognæringen alene. Hvis vi ser investeringen i et fler-generasjons perspektiv, fortøner det seg enda mer fornuftig å verne etter F-V. Verdien av 1 mrd. forbrukt eller investert på annen måte i dag, vil i løpet av få generasjoner ha svært liten verdi. Investering i urørt natur derimot, vil ha varig og sannsynligvis stigende verdi. Dersom framtidige generasjoner likevel ikke ser nytten av et omfattende vern, kan de reversere bruken av vernede områder.

Det er også et moralsk spørsmål om vi skal gå så langt i vår ressursutnyttelse at vi helt trenger unna andre livsformer. I en del land er det reell konflikt mellom eksistens for mennesker og arter, og man kan ha forståelse for at unike livsmiljøer blir konvertert til jordbruksmark. Dette bør imidlertid vendes til et spørsmål om fordeling av livsnødvendige ressurser mellom mennesker. I Norge er det imidlertid snakk om ressursutnyttelse der man topper et høy materielt konsum. I sammenligning med et land som Costa Rica blir den norske innsatsen i høyden tredjerangs. Man kan virkelig stille spørsmål om marginalgevinsten av maksimal skogsdrift forsvarer å redusere det biologiske mangfoldet.

Norsk lov og internasjonale avtaler er også argumenter for å anvende F-V. Naturvernlovens utgangspunkt er at naturen er en nasjonal verdi som må bevares, og loven sier at ressurser skal disponeres slik at naturens kvaliteter bevares for fremtiden. Viltloven, en nyere lov, er mer eksplisitt på biologisk mangfold. Formålsparagrafen sier at viltet og viltets leveområder skal forvaltes slik at naturens produktivitet og artsrikdom bevares. Imidlertid kommer Backers poeng om motarbeidende lover inn. Skogbruksloven står i veien for naturvernlovene ved å pålegge skogeiere å drive skogen for rasjonell virkesproduksjon. I utgangspunktet gjelder Skogbruksloven all skog, og naturvernlovverket kan bare anvendes dersom staten kompenserer grunneiers økonomiske tap.

Av internasjonale avtaler er særlig Bernkonvensjonen relevant. Denne pålegger de ratifiserende parter (deriblant Norge) å ta vare på alle arter og deres leveområder i land hvor de naturlig forekommer. Disse rettslige insentiver for å bevare biologisk mangfold gir et godt utgangspunkt for F-V, men vi ser også at andre tradisjoner har vel så stor juridisk beskyttelse.

Hvis ikke FV - hva slags prinsipper for vern?

Nytte-kostnads analyse har i første rekke blitt lansert av Sæther som et grunnlag for å håndtere miljøvernsspørsmål generelt. Også Roll Hansen var inne på at det kanskje bør benyttes mer nytte-kostnad betraktning i miljøspørsmål i stedet for å framstille all miljøforringelse som like alvorlig og påkalle F-V. Sæther poengterte at nytte-kostnadslogikken bare bør anvendes på reversible beslutninger, ettersom vi i motsatt fall introduserer "uendelige" kostnader. Dette gjør nytte-kostnadslogikk uanvendelig for barskogsvernet.

Jeg vil også argumentere mot denne betrakningsmåten fordi den bringer både "hummer og kanari" på samme målestokk. Her vil jeg støtte meg til Kvaløy som taler for å differensiere samfunnets vekstbegrep. I tillegg til materiell produksjon, bør vi introdusere en indikator som kvantifiserer utviklingen av nasjoners biologiske mangfold. I tråd med dette bør vi i ressursregnskaper (og ressursbudsjettering) anvende modeller som bygger på flermålsanalyser og kostnadseffektivitetsanalyser for å nå flere mål samtidig på en rasjonell måte.

Handler det norske samfunn riktig?

Med sannsynligheten for irreversibelt tap av biologisk mangfold er det galt å vedta et vern av 0.4 % naturskog og si at naturverninteressene er ivaretatt. Dette strider mot norsk naturvernlovverk og internasjonale avtaler. Det er også alvorlige mangler i utredningen av denne saken. I første rekke mangler en analyse av hvordan grunneierskifte av statsskog mot privat skog kan minimere ulempene. Det mangler også en vurdering av hvordan ulike arealprofiler av produktivitetsklasser oppfyller verneintensjonene. Dette strider mot forvaltningsloven som pålegger å utrede saksforhold så godt som mulig før tiltak iverksettes. I dagens situasjon vil det være svært klokt å forby hogst i et begrenset antall år (f.eks. 5-10) i kandidatområdene for vern. Dette vil ikke verdiforringe trevirket, men det kan gi vesentlig bedre grunnlag for en totalforvaltning av norsk skog.



HISTORIEN OM ØYUNGSDAMMEN

Av Helge Rendammen

Det er noe merkelig med Øyungsdammen - den ble liksom aldri ferdig. Og takk for det - for om nå vannspeilet skulle ligget i høyde med de øverste steinblokkene på denne røslige granittmuren, så ville det i alle fall vært tynt med det som opprinnelig ga sjøen navn: Alle øyene i dette vakre Nordmarksvannet.

Men mange har lurt på hvorfor dammen står slik den gjør - og her prøver vår medarbeider å gi noe av bakgrunnen for merkverdigheten.

Man kan aje og okke seg så meget man vil over moderne skogsbilveier, kraftlinjer og flatehugster. Men det spørs om i alle fall Nordmarka har opplevd mere ståk og konsentrerte tekniske inngrep enn de som skjedde mellom 1875 og første verdenskrig.

I alle fall må forandringene fra det tilvante ha vært dramatiske for datidens nordmarkinger: Veibygging, brakkebyer, skyting og minnering. Marka sto på ende i de årene!

Nå har alderens patina lagt seg over minnene om den svære anleggsvirksomheten i tiden omkring århundreskiftet, de er blitt til Nordmarkshistorie - og til trekk i landskapet vi idag kanskje ikke ville være foruten?

Utover på 1800-tallet øket industriutbyggingen langs Akerselven sterkt. Virksomhetene var helt avhengige av driftsvann til vannhjul og senere til turbiner. For å sikre en bedre regulering av vannføringen fra Nordmarksvassdragene, ble Akerselvns Brugseierforening stiftet i 1867. På den tiden var vannene innover i Marka stort sett demmet opp ved enkle fløtningsdammer av laftverk, såkalte steinkistedammer. Mange av dem var i skral forfatning. Å få skikk på dammene ble derfor en viktig oppgave for den nye foreningen.

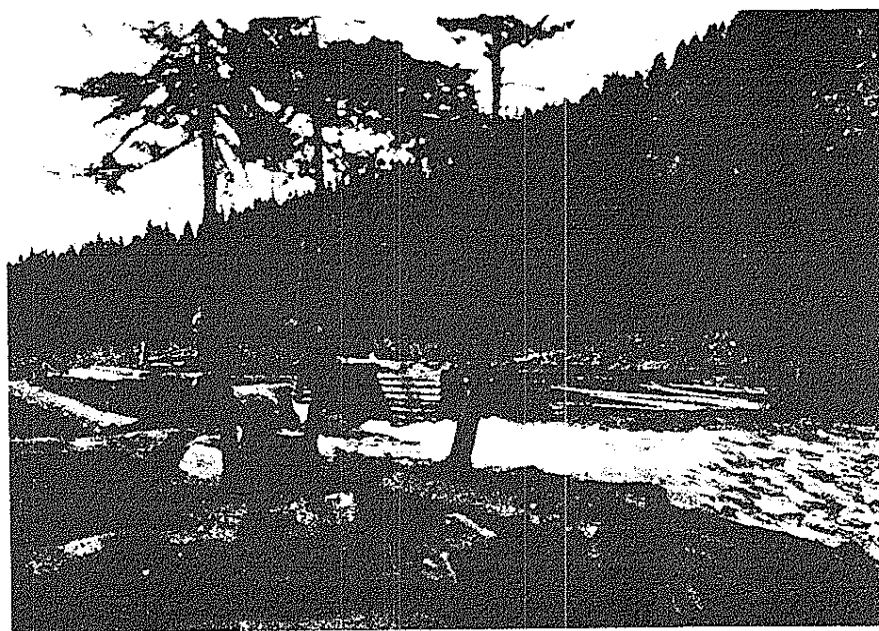
I 1876 overdro baron Harald Wedel Jarlsberg disposisjonsretten for sine dammer i Nordmarka til Akerselvns Brugseierforening.

Kontraktsummen var 100.000 spesiedaler, tilsvarende 400.000 kroner i datidens pengeverdi. (Når Oslo kommune idag «bestemmer» over vannene og dammene i Nordmarka, bunner dette i at kommunen overtok brukseierforeningens rettigheter og plikter ved en overenskomst i 1952.)

Kontrakten mellom Wedel Jarlsberg og Akerselvns Brukseierforening gir de juridiske detaljer som regulerer bruken av vassdragene.

Som et kuriosum kan jo nevnes at fløtningsavgiften som Wedel Jarlsberg skulle betale brukseierforeningen, var på kr. 1,- pr. tylft. Denne prisen ble stående helt til fløtningen i Nordmarka opphørte for noen år siden!

Umiddelbart etter at denne avtalen var undertegnet, begynte store arbeider med å fjerne dammene i Nordmarka. I det såkalte «Østre Vassdrag», fra Kalvsjøen og Gørjene-orbi Gåslungen og Øyungen, ble således ny granittdam bygd ved Helgeren i 1889.



"Den gamle Øyungdam" - bilde hentet fra "Akerselvns Brugseierforening gjennom femti aar" av Hans Bull

Ved Øyungen var det også dam fra gammelt. Bygd ikke bare for flømningsformål, men også for å gi driftsvann til kruttverket på Skar. I 1874 gir Wedel Jarlsberg Staten, som eide kruttverket, lov til å anlegge en ny dam. Den ble imidlertid utført som tradisjonell «steinkiste», og sto ferdig året etter.

Det var forøvrig ikke bare kruttverket som i gamle dager nød godt av vannet fra Øyungen. Ved Skar har det ligget både sagbruk og en ullvarefabrikk...

Ennu før restaureringen av fløtnings- og reguleringsdammene var slutført, meldte det seg nye behov som også måtte trekke veksler på Nordmarka:

For å sikre drikkevannsforsyningen til den raskt voksende hovedstaden, ble det

inngått en avtale mellom Kristiania kommune og Akerselvns Brugseierforening om å utvide Maridalsvannets naturlige nedslagsfelt ved å overføre vann fra vassdrag som til da hadde rent andre veier enn mot Maridalen. Slik ble for eksempel vannet fra Ørfiske ledet via tunnel til Movann istedet for å gå til Nitelven.

Trehømingens nedslagsfelt hadde avrenning mot Hakadal, men med tunnel fra Trehørningen til Helgeren ble det nå Maridalsvannet som herefter fikk nyde godt av dette tilsiget. Og vannet fra Gjerdingen ble ført i tunnel til Store Daltyven, som igjen fikk tunnelavløp til Sandungskalven.

Alle disse arbeidene ble stort sett slutført i årene frem mot 1910. De medførte - som

nevnt - en travel virksomhet, vel så hektisk som dambyggingen noen tiår tidligere. Blant annet ble den første kjørbare Nordmarksveien bygget i forbindelse med vannoverføringene.

I mellomtiden var kruttverkets dam begynt å skranke: Den «var i en yderst mislig Forfatning og kunde kun med stor Risiko anvendes til den lovlige Opdæmningshøide og til Tømmerfløtning.» I 1908 ble det derfor påbegynt forberedende arbeider for oppføring av ny Øyungsdam i huggen sten. Fagfolk og materiell fantes det jo flust av i marka allerede! En av de tiloversblevne arbeiderbrakker fra veianleggene ble flyttet og oppsatt i nærheten av det nye damsted, og man gikk igang med ny vei mellom Øyungsdammen og hovedveien i Maridalen. For det meste ble veien liggende på Nordbråtens grunn og efter den gamle gårdsvei mellom Nordbråten og Hovedveien. Den er 2.6 km lang, og slynger seg langs



“Tørbrydning i Øyungselven”

østsiden av elven - langt mer malerisk enn nyveien på vestsiden!

Det skulle imidlertid ennå gå noen år før man kom igang med ny Øyungsdam. I mellomtiden ble det satset på vesentlige forbedringer for fløtningen i Østre vassdrag, som på mange steder bød tømmeret kronglete fremkomst. I Helvetesfossen nær Gåslungen ble det således bygd løftedam i steinfyllt lafteverk i 1910. Og flere nymotens ting kom samtidig: Det ble strukket telefonledning fra Helgerendammen forbi Øyungen til Nordbråten. Den var forøvrig i bruk helt frem mot 1960, og ennå henger en og annen porselen-isolator i skauen innefter Myrtjemsdråget!

Først i 1915 kunne arbeidene på den nye Øyungsdammen begynne, og i løpet av 1916 ble den oppført «til en saadan Høide, at Øiungen ved den kan opdæmmes til hidtilværende lovlige OHøivannstand, og dengamle Trædam blev nedrevet»

I protokollene for Akerselvns Brugseierforening heter det videre:

«Efter Bestyrelsens bestemmelse var der ved den nye Dam udført adskillig mere Arbeide end nødvendigt for at naa dengamle Opdæmningshøide, i Forventning om at Rett til forøget Opdæmning efter Planen senere vilde kunde erhverves.»

Men det ble - heldigvis - med planene. Øyungsdammen står der riktignok majestetisk, men altså ufullendt. Så kan man jo prøve å forestille seg hvordan ett av Nordmarkas mest idylliske vann ville ha sett ut, om «Bestyrelsen» hadde fått sin vilje.

EDEL-LØVSKOGER I OSLO

Et sammendrag av Cees Bronger og Øyvind Rustan

Edellaauvskog er en sjelden skogstype som dekker små områder i Norge. Skogen kjennetegnes ved stor forekomst av treslag med høye temperaturkrav og delvis store krav til jordsmonnet. Den forekommer derfor oftest på lokaliteter med et gunstig klima og næringsrik jord, og er vokseplass for en rekke spesielle plantearter. Edellaauvskogene er viktige landskapselementer av betydning både estetisk, rekreasjonsmessig og for undervisning og naturvitenskap.

Denne botaniske undersøkelsen av edellaauvskoger i Oslo kommune omfatter 27 verneverdige bestand, 21 ikke verneverdige, mens 5 bestand ikke er undersøkt. Disse bestandene er rester etter store edellaauvskogsområder som tidligere fantes i Oslo-regionen. De verneverdige bestandene er prioritert i gruppene svært verneverdig (***), meget verneverdig (**) og verneverdig (*). I de svært verneverdige bestandene finnes vegetasjonstypene alm-lindeskog, gråor-askeskog, gråor-heggeskog, lågurteikeskog og svartorsumpskog. Følgende lokaliteter er vurdert som svært verneverdige:

- Lok. 2: Dronningberget på Bygdøy. Alm-lindeskog.
- Lok. 3: Hengsåsen på Bygdøy. Alm-lindeskog.
- Lok. 9: Lysakerelva sør for Bogstadvannet. Gråor-askeskog.
- Lok. 10: Voksen ved Bogstad. Gråor-heggeskog.
- Lok. 11: Heggelielva i Sørkedalen. Gråor-heggeskog.
- Lok. 13: Båntjern i Gulleråsen. Svartorsumpskog.
- Lok. 15: Lunden ved Tåsen. Lågurteikeskog.
- Lok. 20: Skarselva i Maridalen. Gråor-heggeskog, gråor-askeskog, svartorsumpskog.
- Lok. 21: Trollvannsbekken ved Årvoll. Gråor-askeskog, alm-lindeskog, gråor-heggeskog.
- Lok. 23: Sørøst rygg på Hovedøya. Alm-lindeskog, gråor-askeskog.
- Lok. 24: Nordvest rygg på Hovedøya. Alm-lindeskog.

Bestandene er velutviklete og karakteristiske for Oslo-områdets edellaauvskoger. De representerer verneverdier av nasjonal interesse. På grunn av beliggenheten i et tett befolket område er mange av bestandene i varierende grad kulturpåvirket og truet av bebyggelse, veier, parkanlegg, friluftsliv og næringsvirksomhet. For å sikre områdene for framtiden mot inngrep og ødeleggelse bør de vernes etter naturvernloven.

Lokalitet 20: SKARSELVA I MARIDALEN

Kartreferanse: 1915 III Nannestad, UTM NM 994 557-561.

Areal: 32 dekar.

Eiendommer: 66/8, 66/19, 69/1.

Grunneier: Oslo kommune.

Reguleringsformål: Generalplanvedtekt for Oslomarka (sak 2573, 18.11.1981).

Undersøkellesdato: 22.7.1982.

Skogstyper: Gråor-heggeskog (E3), gråor-askeskog (E2), svartorsumpskog (G6).

Verneverdi: ***

Områdebeskrivelse

Lokaliteten ligger ved Skarselva i Maridalen, 250 m SØ for Nordre Skar (fig. 29). Området utgjøres av et sterkt forgreinet elvedelta på N-siden av Maridalsveien. Selve deltaet er i perioder med stor vannføring sterkt oversvømmet. Dette medfører at det dannes isolerte småøyer ute i elva. På V-siden av elva omfatter edellauvskogen en 30-100 m bred sone som strekker seg fra brua og 300 m nordover. Bestandet på Ø-siden er mer beskjedent utformet og omfatter en ca. 5 m bred elvekantsone fra brua og 250 m nordover. Berggrunnen i området er dekket av marin leire. Vestsiden av bestandet grenser hovedsaklig til grusveien opp til Nordbråten, dels også til lågurtgranskog. Bestandets Ø-side grenser til dyrka mark og lågurtgranskog, mens de nordre deler grenser til blandingsskog. Høyde over havet: 155-170 m.

Vegetasjon og flora

Bestandet er sammensatt av flere forskjellige edellauvskogstyper. På begge sider av elva og i selve delta-området dominerer gråor-heggeskog (fig. 30). Langs de tørreste delene av området, på begge sider av elva, forekommer overganger mot gråor-askeskog. På Ø-siden av elva, ca. 50 m N for brua, finnes en fin bestand med svartorsumpskog. Fragmenter av lågurtgranskog finnes spredd innen hele bestandet. Floraen i området er sterkt vekslende, men domineres av typiske sump- og svært fuktighetskrevede arter. Totalt ble 97 arter registrert (tabell 21).

Tresjiktet i selve deltaområdet og langs elvas V-side er helt dominert av gråor. På øyene i deltaet forekommer betydelige mengder hegg og en del bjørk. I kanten av deltaet og videre nordover på V-siden av elva finnes også relativt mye bjørk samt ask og gran. De mest velutviklete og høyvokste trærne finnes i selve delta-området hvor flere av ask- og gråorindividene når opp i en høyde av 10 m. På Ø-siden av elva utgjøres tresjiktet av blandingsskog med gråor, svartor, ask, gran, hassel og litt lønn. Ca. 200 m N for brua finnes en liten bekkeløft med mye gråor og ask. Svartorsumpskogen ved brua er helt dominert av svartor.

Busksjiktet er gjennomgående svært velutviklet og flere steder helt ugjennoptrengelig. Dominerende arter i deltaområdet er ungsudd av gråor, hegg, ask og gran. Langs elvekanten forekommer relativt mye trollhegg. Svartvier danner tette kratt i svartorsumpskogen.

Feltsjiktet er svært frodig, men variabelt utformet. I selve delta-området dominerer mjødurt, myrfiol og skogburkne. På svært sumpaktige steder forekommer dessuten mye bekkeblom, bekkekarse, fredløs og vassgro. Langs de tørreste delene av bestandet

dominerer gaukesyre, maiblom, hengevinge og geittelg. Våraspektet domineres helt av hvitveis. I svartorsumpskogen er mjødurt, vendelrot, sumphaukeskjegg og skogrørkvein de viktigste artene.

Kulturpåvirkning

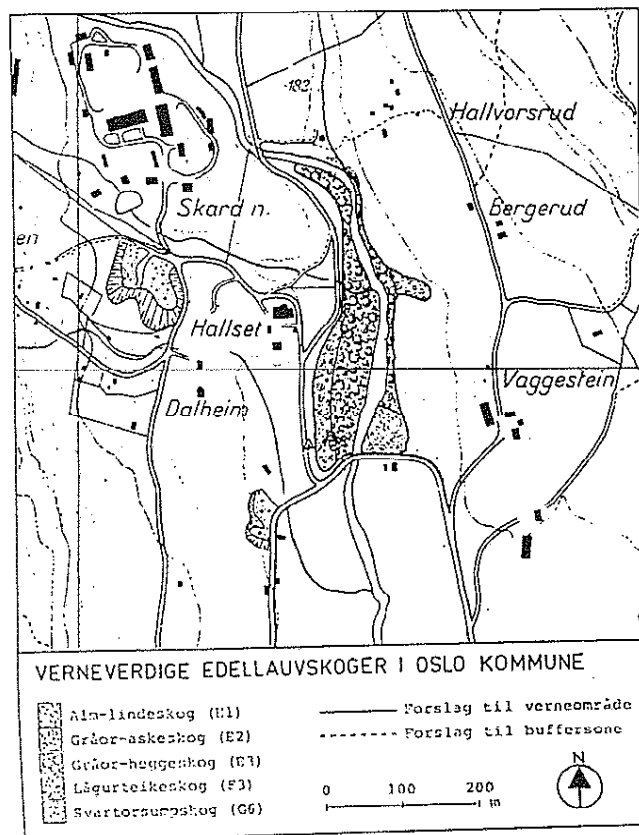
Langs de nordre 200 metrene av elvas V-side er det bygget en flomdemning av store stein. Fra det militære området V for bestandet renner det ut en liten, forurenset bekk.

Verneverdi

Bestandet er svært verneverdig. Edellauvskogen er sammensatt av flere typer og utforminger. Av disse er særlig svartorsumpskogen av interesse fordi dette er en meget sjelden vegetasjonstype i Oslo kommune. Dessuten er utformingen med det store deltaet helt spesielt innen Oslo. Bestandet inngår blant de botanisk verneverdige områdene i Maridalen (Rustan & Bronger 1983).

Skjøtsel

Ingen skjøtsel er nødvendig de første 10 årene.



Figur 29. Lokalisering og avgrensning av 20. Skarselva i Maridalen.

ÅRSMØTEINNKALLELSE OG SAKS- PAPIRER TIL ÅRSMØTE 1991

INNKALLELSE TIL ÅRSMØTE OG KULTURKVELD

Til medlemmene:

Innkalling til årsmøte 1991.

Tid: Mandag 16. desember 1991 kl 19 00
Sted: Kirkestuen på Nordberg, Kringsjågrenda 1.
(Fløyen på Nordberg Kirke.)

Program:

Tor Øystein Olsen m.fler viser bilder fra Maridalen og Marka.

Årsmøte.

Forslag til dagsorden:

1. Godkjenning av innkalling.
2. Godkjenning av dagsorden.
3. Årsberetning.
4. Regnskap.
5. Innkomne forslag:



Angående Maridalsspillet.

5a.

Forslag til samarbeidsavtale mellom Maridalens venner og Bondeungdomslaget.

5b.

Forslag til vedtektsendringer for Maridalsspillet.

Styret må utvides hvis vi innleder formelt samarbeid med B.U.L.

Følgende pkt i vedtektene foreslås endret:

pkt 3 styrets sammensetning.

Maridalsspillet styre skal bestå av 7 medlemmer oppnevnt for 2 år. MVs styre oppnevner 3 medlemmer, lagstyret i BUL oppnevner 2 medlemmer, og Markautvalget, 2 medlemmer.

Det oppnevnes også 1 varamedlem fra hver av de 3 gruppene.

Fra MV oppnevnes 1 medlem det ene året og 2 det neste. Fra Markautvalget og BUL oppnevnes 1 styremedlem hvert år. Varamedlemmer oppnevnes hvert år. Styret konstituerer seg selv med leder, nestleder, kasserer, sekretær og styremedlemmer.

pkt 4

Styret har den daglige ledelse av spillet. Lederen innkalles til styremøter. Styret er beslutningsdyktig når minst 4 medlemmer er tilstede. Sekretæren fører spillets protokoll som det sendes kopi av til MV leder, lagstyret i BUL,

Markautvalgets leder, samt til de bevilgende statlige og kommunale myndigheter. Styret er ansvarlig for at en forsvarlig økonomisk ramme overholdes.

pkt 5

Årsberetning og regnskap.

Spilletts styre skal ved sesongens avslutning fremlegge årsberetning og revidert regnskap for MV s generalforsamling, lagstyret i BUL og Markautvalget, hvorefter årsberetning og revidert regnskap oversendes de bevilgende statlige og kommunale myndigheter. Regnskapet skal være revidert av 3 revisorer, en oppnevnt av hver av gruppene.

6. Fastsettelse av kontingent for 1992

7. Valg.

Servering av kaffe og kaker.

VENNLIG HILSEN

STYRET I MARIDALENS VENNER.

Årsberetning for Maridalens Venner 1991

1

Styret

Styret har i 1991 hatt følgende sammensetning

Formann: Tor Øystein Olsen

Nestformann: Helge Torp

Kasserer: Ingvar Hestedalen

Sekretær: Geir Erik Berge

Styremedlemmer:

Johan L. Stang

Grethe Wiens

Arnt Myrvoll

Varamedlemmer:

Ivar Bakke

Jan Knudsen

Ivar Brodin

Håvard Nordlie

2

Andre tillitsverv:

Revisor: Tor Brodin og Inger Johanne Kasa.

Valgkomite; Eiliv Granum, Reidar Otto Ullevålseter, Anne Rønning

3

Hovedoppgaver for foreningen dette år.

Vi har arbeidet for å øke interessen for dalen gjennom flere kulturaktiviteter.

Vi har deltatt i Olsok-arrangement, lagt forholdene til

rette for nytt Maridalsspill 1992 og arrangert debattmøte om vern av barskog i Norge.

Dette gir positiv interesse for dalen og bidrar til et fremtidig vern.

4

Styremøter.

Det er avholdt 9 styremøter i løpet av året.

5

Rusleturer.

Før 3 av styremøtene gjennomførte styret rusleturer i deler av dalen. Dette ble gjort for å styrke kunnskapene om de store natur- og kulturverdiene i Maridalen.

15. Juli gikk turen fra "Bikkjetorvet" på Brekke via Brennenga og endte på Skjerven gård.

14 august startet vi på Skar gård. Der gikk turen om kruttmagasinet - Skar militærleir med kruttverket - Nordbråten og endte på Tranmælhytta der vi fikk et kåseri av Einar Linderud om hytta og Tranmæl.

19. september hadde vi ekskursjon på den nasjonalt verneverdige Sørbråtemyra.

6

Maridalsspillet.

Etter initiativ fra Eiliv Granum, Ronny Melle og Inger Thaugland er det kommet i stand et godt samarbeide med spellaget i BUL om å sette opp Maridalsspillet igjen fra 1992.

Instruktør blir Alf Malland. Styret vil ble forsøkt utvidet til 10 styremedlemmer og 5 vararepresentanter på årsmøtet 1991.

2 fra Markautvalget og 4 fra Maridalens venner og 4 fra BUL.

Maridalens Venner har oppnevnt følgende fra høsten 1991

Hanne Berg	(2 år)
Ivar Bakke	(2 år)
Eiliv Granum	(1 år)
Randi Oppedal	(1år)

Varamedlemmer;

Ragnhild Noer	(1år)
Geir Ulfstuen	(1 år)

Revisor:

Inger Johanne Kasa

I 1992 er planen å sette opp stykket "Svartedauen" av Carl Fredrik Engelstad

7

Årsmøtet 1990

Årsmøtet ble avholdt på Maridalen Velhus torsdag 29.11 1990

Ca 40 personer var tilstede. Vi hadde kulturinnslag v Kai Grøttumsbråten som bl.a. viste video fra tiurleik i Sørkedalen. Marihønene og Maridalen Trekkspillklubb underholdt før og etter årsmøtet.

Varm takk til disse. Årsmøtet ble avholdt i rolige former.

Etter møtet var det servering av kaffe og kaker.

8

Medlemstallet

Hele medlemskartoteket er nå lagt inn på data via postgiros medlemservice og er nå ajourført til enhver tid. Det er høsten 1991 900 betalende medlemmer.

9

Årsskriftet

Geir Erik Berge, Eiliv Granum og Johan Stang har sittet i redaksjonen. Styret har ansvaret for utgivelsen. Tema for årsskriftet er Maridalens kulturaktiviteter.

10

Også i år har det vært flere innlegg i Aftenposten om foreningens fortid og fremtid. Lederen har engasjert seg i denne debatten.

11

Olsok-arrangementet

I samarbeid med Maridalen menighetsråd og Nordberg menighet deltok vi i en markering av Olsok i Kirkeruinene i Maridalen. Menighetsrådet sto for gudstjeneste med sogneprest Jørgen Karlsen som taler, men Maridalens Venner serverte gratis vafler og jordbær fra Vaggstein gård i Maridalen.

Tor Øystein holdt en kort appell om Maridalens internasjonale verneinteresser etter gudstjenesten. Flere medlemmer ble vervet.

En varm takk særlig til Ø. Vaggstein og S.Brenningen gård for all hjelp til serveringen.

Etterpå arrangerte vi rusletur v Store Brenningen og Strandholdt.

Før rusleturen holdt Jørgen Sundby kåseri om Maridalen på Store Brenningen.

ca 300 deltok på gudstjenesten og ca halvparten på vandringen og kåseriet etterpå.

Aftenposten refererte arrangementet på en glimrende måte

12

Barskog-vernmøte

Torsdag 12 september arrangerte vi et debattmøte om vern av barskog i Norge med flg innledere

Jogeir Stokland	biolog fra Blindern
Peder Bråte,	professor fra Ås
Rolf Hatlinghus	skogsjef, Løvenskjold
Helge Rinden	Naturvernforbundet Oslo Akershus

Bakgrunnen for møtet var den pågående debatt om vern av barskog. Maridalens venners styre har vedtatt å støtte opprop fra Naturvernforbundet i Oslo og Akershus om vern av barskog og om verneområder i Marka.

Maridalens Venner vil gjennom et slikt møte prøve å bli en brobygger mellom naturvernet og skogbruket. Møtet samlet ca 25-30 til en engasjerende debatt.

Vi fikk en 1/2 sides forhåndsomtale i Aftenposten og Arbeiderbladet.

13

Markadagen

1. september var Markadagen på Maridalen skole.

Vi stilte med bokstand og vi delte ut årsskrifter.

Det var 3-400 hundre tilstede og flere medlemmer til MV ble vervet.

14

Støtte til foreninger og fane, Maridalen skole.

Styret har bevilget kr 2000 til Maridalen trekkspillklubb og kr 2000 til fane Maridalen skole.

15

Verneplan

Det er nedsatt en arbeidsgruppe med representanter fra Maridalen, miljøetaten oslo kommune, byplankontoret og fylkesmannens kontor, som diskuterer en fremtidig verneplan for dalen.

Vi venter spent på forslaget til skjøtselsplan som gruppen vil legge frem og som vil legge grunnlaget for varig vern av Maridalen.

Maridalens Venner

Regnskapsåret 13/9-89 - 9/10-90

	Inntekter	Utgifter
218 kontigenter	kr. 7816,-	
Renter Kreditkassen -89	kr. 121,42	
Renter Postsparebank -89	kr. 267,-	
Renter Postgiro -89	kr. 699,52	
Renter ABC bank -89	kr. 5487,-	
Porto, kopiering ol.		kr. 21584,12
Lønn inkl. avgifter		kr. 1198,-
Diverse	kr.	kr. 4430,29
	kr. 14390,94	kr. 27212,32
Underskudd	kr. 12821,47	
	kr. 27212,41	kr. 27212,41

Spesifikasjon av gjeld og beholdning:

	Gjeld
Kemneren	kr. 314,-

	Beholdning
Kassebeholdning	kr. 2084,20
Postgiro	kr. 17213,30
Postsparebank	kr. 323,-
Kreditkassen	kr. 743,-
ABC-bank (spareb.Nord)	kr. 58722,-
Sum beholdning pr. 9/10-90	kr. 79085,50

Regnskapet revidert
og funnet i orden 24/11-90

Ingvald Kasa

Per Berdine

Maridalen 22.10.90

Ingvald Kasa
Ingvald Hestdalen
kasserer

Onsdag 28. november 1990 ble det avholdt

GENERALFORSAMLING

MARIDALENS VENNER.

Protokoll.

1. Formannen ønsket velkommen.
Kulturinnslag ved Kai Grøttumsbråten.
Han viste video fra tiurleik i Sørkedalen.
Som takk fikk han Maridalsboken.
2. Innkallingen ble godkjent.
3. Dagsorden godkjent.
Einar Linderud ble valgt til dirigent.
Grete Ekenes ble valgt til sekretær.
4. Kulturinnslag. "Marihønene" sang.
De ble overrakt blomster til takk.
5. Under dirigentens ledelse ble årsberetningen lest opp og godkjent etter en del diskusjon (en del merknader).
6. Regnskapet ble lagt fram av Helge Torp.
Styrets bevigning på kr.10.000,- til påbygg av velhuset ble godkjent.
7. Styrets forslag til vedtektsendring av paragraf 4 ble godkjent i sin helhet.
8. Kontingenten blir uforandret for 1991.
9. Valg.
Følgende er ikke på valg og fungerer et år til:
Tor Øystein Olsen (leder)
Johan Stang
Helge Torp.
Ingvar Hestdalen.

3 styremedlemmer for to år:
Geir Erik Berge
Grethe Wiens
Arnt Myrvoll.

4 varamedlemmer ble valgt for et år:
Ivar Brodin
Ivar Bakke
Håvard Nordli.
Jan Knutsen.

Som revisor ble gjenvalgt:
Tore Brodin.
Inger Johanne Kasa.

Ny valgkomite ble:
Eilev Granum
Reidar Otto Ullevålseter.
Anne Rønning.

Trekkspillklubben spilte under kaffen etter møtet. Til takk fikk de blomster.

Maridalen, 28. november 1990.

VEDTEKTER FOR MARIDALENS VENNER.

Vedtatt på konstituerende generalforsamling 9. juni 1970 med endringer på generalforsamlingene 30.5.1972, 28.5.-1975, 30.11 1977, 29.11.1979, 24.11.80 og 30.11.88

1. Navn

Foreningens navn er *MARIDALENS VENNER*.

2. Formål

Foreningens formål er å bevare Maridalens nåværende bebyggelse og miljø. Den vil arbeide for å bevare dalens særegne karakter og forhindre rivning av nåværende bebyggelse. Den vil videre arbeide for å øke interessen for dalen som friluft- og rekreasjons-sted for innbyggere i Oslo og omegn. Foreningen vil arbeide for å hindre forurensning og tilsøpling av dalen, og verne om ting av historisk og kulturell verdi. Foreningen vil søke å samarbeide med myndigheter, grunneiere, dalens velforeninger, organisasjoner og skoler. Foreningen er partipolitisk nøytral.

3. Medlemsskap.

Foreningen er åpen for enkeltpersoner, familier og organiserte grupper. Hvert medlemsskap representerer en stemme og en valgbar person. Det er anledning til å tegne støttemedlemsskap.

4. Foreningens ledelse.

Foreningens styre består av 5 medlemmer, valgt for 2 år. Av disse velges det 3 det ene året og 2 det neste. Minst 2 medlemmer velges blant Maridalens beboere. Hvert år velges 2 varamedlemmer og 2 revisorer. Formannen velges særskilt på generalforsamlingen. Styret konstituerer seg selv ned nestformann, sekretær og kasserer. Styret kan opprette særutvalg.

5. Styrets plikter.

Styret har den daglige ledelse av foreningen. Formannen innkaller til styremøter. Styret innkaller til medlemsmøter og generalforsamlinger. Medlemsmøter avholdes når dette anses som nødvendig. Styret er beslutningsdyktig når minst 3 medlemmer (varamedlemmer) er tilstede og samtlige har fått innkalling. Sekretæren fører foreningens protokoller. Kassereren har ansvaret for regnskapet, medlemskartoteket og kontingent innbetalingen. Styret forvalter foreningens midler, men større saker må først godkjennes av medlemsmøte eller generalforsamling.

6. Kontingent

Kontingenten gjelder kalenderåret. Kontingenten må være innbetalt innen 1. oktober eller etter 2 påminnelser. Hvis kontingenten ikke betales i tide, regnes medlemskapet som opphørt. Kontingentens størrelse fastsettes av generalforsamlingen.

7. Generalforsamlingen.

Generalforsamlingen er foreningens øverste myndighet. Den holdes hver år innen utgangen av november og innkalles med minst 2 ukers varsel. Forslag som ønskes behandlet må være innsendt til styret innen 1 oktober.

Generalforsamlingen skal behandle:

1. Valg av dirigent
2. Årsberetning
3. Regnskap
4. innkomne forslag
5. Fastsettelse av kontingent
6. Valg.

8. Ekstraordinær generalforsamling.

Ekstraordinær generalforsamling kan avholdes når styret finner det nødvendig eller når minst 1/5 av medlemmene krever det. En slik generalforsamling innkalles med minst 2 ukers varsel, og dagsorden settes opp av styret.

9. Vedtektsendringer

Forslag om vedtektsendringer må behandles på ordinære generalforsamlinger og vedtas med 2/3 flertall.

10. Oppløsning

Forslag til oppløsning av foreningen behandles av den ordinære generalforsamling hvor det kreves 2/3 flertall for å bli vedtatt. Beslutter generalforsamlingen oppløsning

med det nødvendige flertall, innkalles det til ekstraordinær generalforsamling, hvor det også trengs 2/3 flertall for å bli vedtatt. I tilfelle oppløsning kan generalforsamlingen bestemme hvordan foreningens midler skal anvendes, under hensyntagen til at midlene skal benyttes til Maridalens beste.

VEDTEKTER FOR MARIDALSSPILLET

Vedtatt på Maridalens venners ekstraordinære generalforsamling 1. februar 1978. Endring 30.11.88 av & 6.

1. Navn.

Navnet skal være Maridalsspillet

2. Formål

Maridalsspillet vil gjennom sin virksomhet generelt arbeide for å spre informasjon om og øke interessen og forståelsen for Maridalen i historisk og kulturell sammenheng. Dette vil Maridalsspillet spesielt søke å oppnå ved at det hver sommer gjennomføres spill ved Kirkeruinen. I den utstrekning man finner det kunstnerisk forsvarlig, bør man gjøre bruk av lokale krefter ved gjennomføringen av spillet.

3. Styrets sammensetning.

Maridalsspillets styre skal bestå av 5 medlemmer opp-

nevnt for 2 år. Maridalens Venners styre oppnevner 3 medlemmer og Bydelsutvalg 40 - Marka - oppnevner 2 medlemmer. Det oppnevnes også 1 varamann fra Maridalens Venner og 1 varamann fra Bydelsutvalg 40 - Marka. Fra Maridalens Venner oppnevnes 1 medlem det ene året og 2 det neste. Fra Bydelsutvalg 40 - Marka - oppnevnes 1 styremedlem hvert år. Varamann oppnevnes hvert år.

Styret konstituerer seg selv med formann, nestformann, kasserer og sekretær og et styremedlem.

4. Styrets plikter

Styret har den daglige ledelse av Maridalsspillet. Formannen innkaller til styremøter. Styret er beslutningsdyktig når minst 3 medlemmer er tilstede. Sekretæren fører spillets protokoll som det sendes kopi av til Maridalens Venners formann, Bydelsutvalg 40 - Markas formann - samt til de bevilgende statlige og kommunale myndigheter. Styret er ansvarlig for at en forsvarlig økonomisk ramme holdes.

5. Regnskap og årsberetning

Maridalsspillet styre skal ved sesongens avslutning fremlegge årsberetning og revidert regnskap for Maridalens Venners generalforsamling og Bydelsutvalg 40 - Marka hvorefter årsberetning og revidert regnskap oversendes de bevilgende statlige og kommunale myndigheter.

Regnskapet skal være revidert av 2 revisorer, 1 oppnevnt av Maridalens Venner og 1 oppnevnt av Bydelsutvalg 40-

Marka.

6. Oppnevning av representanter.

Representanter til Maridalsspillet's styre oppnevnes i August hvert år.

7. Vedtektsendringer

Forslag til endringer av disse vedtekter må behandles på Maridalens Venners ordinære generalforsamling og vedtas med 2/3 flertall.

8. Oppløsning

Ved eventuelt opphør av Maridalsspillet tilbakeføres gjenværende bevilgede penger til de bevilgende myndigheter. Aktiva forøvrig tilfaller Maridalens Venner.

STYRET 1991.

Formann:

Tor Øystein Olsen	Grefsenvn 66	15 47 05
	0487 Oslo 4	

Nestformann:

Helge Torp	Sørbråten gård	42 35 79
	0890 Oslo 8	

Kasserer:

Ingvar Hestedalen	Ø Vaggstein gård	42 50 84
	0890 Oslo 8	

Sekretær:

Geir Erik Berge	Havnabakken 18b	23 98 55
	0874 Oslo 8	

Styremedlemmer:

Johan L. Stang	Almevn 22	23 14 93
	0855 Oslo 8	

Grethe Wiens	Nordbergvn 25	18 38 07
	0875 Oslo 8	

Arnt Myrvoll	Store Brenningen	23 33 77
	0890 Oslo 8	

Varamedlemmer:

Ivar Bakke	Skjerven gård	42 29 32
	0890 Oslo 8	

Jan Knudsen	Nygård terrasse 2	48 11 26
	0873 Oslo 8	

Ivar Brodin	Skar gård.	42 39 59
	0890 Oslo 8	

Håvard Nordlie	Bråtenallen 22B	22 83 43
	0487 Oslo 4	